

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Marcela Zvonařová**

**Vypracovala:
Růžena Pogšťeflová, DiS**

Brno 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 15.3.2007

.....
Růžena Pogšťeflová, DiS

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Marcele Zvonařové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat svému manželovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Růžena Pogšťeflová, DiS

Obsah

Obsah	4
Úvod	5
1 Základní prameny práva, ve kterých je obsažena právní úprava ochrany dětí a mládeže	8
1.1 Listina základních práv a svobod jako ústavní pramen na úseku sociální právní ochrany dětí a mládeže	9
1.2 Základní lidská práva dětí a mladistvých garantovaná Listinou základních práv a svobod	9
1.3 Úmluva o právech dítěte	11
1.4 Subjekty právního vztahu, právní subjektivita	12
1.5 Dílčí závěry	14
2 Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže	15
2.1 Principy právní úpravy sociálně-právní ochrany dětí	17
2.2 Opatření sociálně-právní ochrany dětí	19
2.2.1 Preventivní a poradenská činnost	22
2.2.2 Výchovná opatření	23
2.2.3 Pomoc dětem v naléhavých případech, předběžné opatření	25
2.2.4 Další opatření na ochranu dětí	26
2.2.5 Poručenství a opatrovnictví	27
2.3 Dílčí závěry	29
3 Náhradní rodinná výchova	31
3.1 Osvojení a mezinárodní osvojení	32
3.2 Pěstounská péče	34
3.3 Svěření dítěte do výchovy jiného občana	35
3.4 Ústavní výchova	36
3.5 Ochranná výchova	37
3.6 Dílčí závěry	38
4 Orgány sociálně-právní ochrany	39
4.1 Dílčí závěry	40
5 Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí	41
5.1 Dílčí závěry	42
Závěr	43
Resumé	45
Anotace	46
Seznam použité literatury	48
Seznam příloh	50

Úvod

Úvodem je třeba zdůraznit, že dítě je bytost, která si zaslouží nejen, aby k jeho zájmům bylo přihlíženo stejně jako k zájmům dospělých, ale v případě střetu zájmů má v důsledku své zranitelnosti právo upřednostnění svých zájmů před dospělými.

Moje bakalářská práce se zabývá otázkou sociálně-právní ochrany dětí a mládeže. Sociálně-právní ochrana dětí, jako odvětví veřejného práva, má v České republice svoji dlouholetou tradici, i když z historického vývoje je patrné, že v době minulé měla s ohledem na historické a společenské podmínky poněkud jiný obsah než v současnosti.

Dnes orgány sociálně-právní ochrany nemusí řešit ochranu dětí před hrozbou různých epidemií, pomáhat při válečných útrapách apod., ale zůstal problém dětí opuštěných či bez domova, a nově je nutné řešit situace dětí, na které tehdejší instituce ani nepomyslely, jako je např. komerční sexuální zneužívání dětí nebo prostituce dětí. Přitom tyto instituce neposkytují ochranu jen dětem, které jsou českými občany, ale všem dětem, které se ocitnou na území České republiky nebo které se ocitly v cizině a mají přitom trvalý pobyt na území ČR. Tak se do pomoci dětem často prolíná cizí prvek a situace se musí řešit ve spolupráci s příslušnými orgány v cizině a se znalostí mezinárodních smluv nebo jiných mezinárodních dokumentů. Můžeme tedy říci, že sociálně-právní ochrana dětí nezahrnuje již jen ochranu dětí zanedbávaných, opuštěných, dětí, které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, nebo dětí s výraznými poruchami chování. Sociálně-právní ochrana představuje v současnosti řešení velice složitých situací, ve kterých se děti nacházejí například v důsledku značné zaměstnanosti rodičů, kteří dětem svoji pracovní vytíženost a nedostatek času a zájmu o ně vynahrazují velkým finančním obnosem, který pak děti využívají nevhodným způsobem, nebo naopak řešení nežádoucích situací vzniklých v důsledku nezaměstnanosti rodičů. Do složitých situací se dostávají rovněž i děti rodičů, kteří řeší partnerské neshody rozchodem, přičemž svým dětem působí značné trauma zejména tím, že nejsou schopni se dohodnout na úpravě péče o ně a o rodičovském styku s nimi a o děti se přetahují. Do nepříznivé situace se dostávají i děti rodičů, kteří jsou buď úzkostně starostliví anebo naopak velice nedbalí v péči o zdraví a život dítěte. Orgánům sociálně-právní ochrany dětí v této roli nebo v roli opatrovníků či poručníků se tak přiznává značná odpovědnost za osud dětí, přitom v některých případech právní nástroje, které mohou využívat, jsou neúčinné, a to zejména pro

neukázněnost rodičů, neochotu či neschopnost mezi sebou v zájmu dětí komunikovat, a také s ohledem na často nízkou vynutitelnost takových opatření.

Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže je téma, o němž má hodně lidí zkreslenou představu. Vybaví si buď nějaké soudní řízení, nebo v lepším případě sociálně znevýhodněné či zanedbávané dítě. Skutečnost je však jiná. Jelikož je toto téma poměrně obsáhlé, kladu si za jeden z cílů své bakalářské práce na poměrně krátkém prostoru přehlednou formou postihnout co nejširší problematiku sociálně-právní ochrany dětí a mládeže, neboť v současné informační společnosti není jednoduché se v celé škále a šíři problematiky jednoduše zorientovat. Věřím, že má práce pomůže lidem, kteří se budou chtít o daném tématu dovědět více a nebudou mít z různých důvodů prostor se s celou problematikou seznamovat podrobněji, nalézt na jednom místě základní orientaci v sociálně-právní ochraně dětí a mládeže.

Záměrem mé práce je tedy zpracovávané téma především popsat a nastínit jeho základní instituty, poukázat na danou problematiku a celkově ji shrnout do uceleného celku, vysvětlit, proč se vůbec sociálně-právní ochrana musí poskytovat, když se o děti mají starat rodiče nebo jiné osoby odpovědné za jejich výchovu, za jakých situací a jakými způsoby se poskytuje. Tím je dána volba metody deskriptivní, s níž je úzce spojena také metoda interpretační, jejímž účelem je vyložit a porozumět skutečnému smyslu zvoleného tématu. Pro praktickou část bude využita metoda pozorování.

Ve své práci jsem čerpala informace z dostupných knih, které řeší otázku sociálně-právní ochrany dětí a mládeže, cenným informačním zdrojem pro mne byl také internet a v neposlední řadě i zákony a odborná periodika.

V první řadě jsem se pokusila stručně vymezit základní právní pojmy a vymezit pojmově místo v systému právní regulace a právním systému.

Obsahovou náplní druhého oddílu je sociálně-právní ochrana dětí a mládeže a principy právní úpravy dané problematiky jako jsou preventivní a poradenská činnost, výchovná či jiná opatření, institut poručenství a opatrovnictví.

Ve třetím oddíle se věnuji náhradní rodinné výchově, kterou dále člením a rozebírám do dalších podkapitol.

Ve čtvrtém oddíle se zaměřuji na orgány sociálně-právní ochrany.

Pátý oddíl je věnován poslední novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která nabyla účinnosti k 1. 6. 2006.

Celou práci jsem pak završila praktickou částí, kde jsem se na dané téma snažila ve spolupráci s obecním úřadem s rozšířenou působností podílet se na sledování konkrétního případu na sociálním odboru.

1 Základní prameny práva, ve kterých je obsažena právní úprava ochrany dětí a mládeže

K pochopení obsahu sociálně-právní ochrany dětí se musíme seznámit s důležitými právními předpisy a mezinárodními dokumenty, které jsou pro Českou republiku a příslušné instituce závazné. V této kapitole se budu snažit stručně vymezit základní právní pojmy a místo sociálně-právní ochrany dětí a mládeže v systému právní regulace a právním systému. Také popíšu subjekty právních vztahů a právní subjektivitu občanů ČR.

Základními prameny práva, ve kterých můžeme nalézt právní úpravu ochrany dětí a mládeže jsou:

- Ústava České republiky,
- Listina základních práv a svobod,
- Úmluva o právech dítěte,
- občanský zákoník,
- zákon o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže,
- zákon o rodině,
- zákon o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních,
- trestní zákon,
- trestní řád,
- zákon o soudnictví ve věcech mládeže,
- zákoník práce.

Ke všem těmto předpisům se vztahují prováděcí předpisy nižší právní síly, tj. zejména vyhlášky ministerstev. (1. 8)

1.1 Listina základních práv a svobod jako ústavní pramen na úseku sociální právní ochrany dětí a mládeže

Na úrovni ústavní a vnitrostátní nalezneme právní úpravu ochrany dětí a mládeže nepochybně v Listině základních práv a svobod. Listina základních práv a svobod byla přijata jako součást ústavního pořádku České republiky v roce 1993. Samotná její právní povaha předjímá její specifickou povahu.

Postavení jednotlivce v právním řádu ČR je na ústavní úrovni garantováno třemi pilíři, tj. na důstojnosti, svobodě a rovnosti. (4. 23)

Na ústavní úrovni jednatel může činit vše, co není zákonem zakázáno a státní moc smí zasáhnout zákonem jen v případech, mezích a způsobem, který zákon stanoví.

Pro právní postavení dětí a mládeže na ústavní úrovni je typické, že jsou podřazována jednak pod základní práva jednotlivce, jednak pod hospodářská, sociální a kulturní práva. U posledně jmenovaných práv však platí, že se je lze domáhat jen v mezích stanovených vnitrostátními předpisy.

1.2 Základní lidská práva dětí a mladistvých garantovaná Listinou základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod zaručuje dětem a mládeži především tato práva:

- Čl. 1, 2 a 3 Listiny hovoří o **svobodě a rovnosti lidí** v důstojnosti a právech, která jsou nezadatelná, nezczizitelná, nepromlčitelná, nezrušitelná. Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který stanoví zákon. Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. (11. 14)
- **Způsobnost k právům** – čl. 5 – nositelem tohoto práva je každá lidská bytost.

- **Právo na život** – čl. 6 – nositelem tohoto práva je každá fyzická osoba, a to ještě před narozením (i tzv. nasciturus) za předpokladu, že se narodí živé, což může mít závažné důsledky např. v dědickém právu. Nikdo nesmí být zbaven života, trest smrti se v našem právním systému nepřipouští.
- **Lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a jméno** je předmětem úpravy čl. 10, který rovněž vyjadřuje právo každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.
- **Nedotknutelnost obydlí**, do kterého není dovoleno vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí, je vyjádřena v čl. 12 Listiny. Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. (11. 14)
- **Právo na hmotné zabezpečení** ve stáří, při nezpůsobilosti k práci a při ztrátě živitele – čl. 30 – zde spadá především právní režim důchodového zabezpečení, sirotčích důchodů apod..
- **Ochrana rodičovství, rodiny, dětí a mladistvých** – čl. 32 – tato práva se projevují především v zárukách a chodu státních institucí, prostřednictvím kterých jsou tato práva chráněna. Rodina proto sama není nositelem těchto základních práv, je však institutem, jehož prostřednictvím jsou prováděna. Dále jsou tato práva chráněna vnitrostátními právními předpisy nižší právní síly. Rovněž ženě v těhotenství a mateřství je zaručena zvláštní péče a odpovídající pracovní podmínky. (24. 63, 64 – §§ 238 až 242) Děti narozené v manželství i mimo něj mají stejná práva. Ústavně je také zaručeno, že péče o děti a jejich výchova je právem rodičů, jakož i že děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. S tímto právem je rovněž spojeno, že rodičovská práva mohou být omezena a dítě odloučeno od svých rodičů, jen na základě zákona. (20. 9) Rodiče, které pečují o děti, mají nárok na pomoc od státu. Toto právo je však limitováno ekonomickými možnostmi státu.
- **Princip jednoty státního občanství rodičů a dětí.**
- **Právo na soudní a jinou právní ochranu** – čl. 36 – je zcela zásadní zakotvení samotné vynutitelnosti práva. Toto ustanovení je nutno chápat zejména v rámci moci soudní, jako

jednoho ze samostatných pilířů parlamentní formy vlády. Rozvádí a zakotvují se zde jednotlivá procesní práva jednotlivce v řízení před soudem, např. zásada presumpce nevinny apod.. (20. 14-17; 1. 10-11)

1.3 Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte (dále také jen „Úmluva“) byla přijata 20. listopadu 1989 Valným shromážděním OSN. Česká a Slovenská Federativní Republika ji ratifikovala 6. února 1991 a je uveřejněna ve Sbírce zákonů jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.. Po rozdělení federativního státu se Úmluva stala součástí právního pořádku České republiky a její postavení je velmi významné, neboť stanoví-li vyhlášená mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas a již je Česká republika vázána, něco jiného než zákon, použije se tato mezinárodní smlouva¹.

Povinnost společnosti zabezpečit dítěti zvláštní péči a respektovat a chránit dětská práva jako součást lidských práv je státy uznávána od počátku dvacátého století. Tato myšlenka se objevuje např. v Ženevské deklaraci práv dítěte z roku 1924, ve Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948, Deklaraci práv dítěte z roku 1959, v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech z roku 1966, v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech z téhož roku, a je tomu tak i v Úmluvě o právech dítěte z roku 1989.

Preambule Úmluvy o právech dítěte výstižným způsobem shrnuje základní myšlenky obsažené v celé Úmluvě. Připomíná, že státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, mají být pamětliví toho, že „rodina jako základní jednotka společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla beze zbytku plnit svou úlohu ve společnosti. Dítě musí vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění a pro svou tělesnou a duševní

¹ Čl. 10 zákona č. 1/1993 Sb., ústava České republiky (15. 5)

Zatímco podle původního znění čl. 10 Ústavy byly do vnitrostátního práva inkorporovány pouze mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jež se počítaly v desítkách, vtahuje současná ústavní úprava do českého práva potenciálně tisíce mezinárodních smluv. Ústavní zákon č. 395/2001 Sb., tzv. euronovela Ústavy, upustil od rozlišování mezi smlouvami o lidských právech a ostatními smlouvami. Mezinárodní smlouvy, jež upravují lidská práva, zpravidla splňují podmínky požadované hypotézou ustanovení v čl. 10 Ústavy (ratifikace, souhlas k ní Parlamentem, zavazují Českou republiku a jsou vyhlášeny), a jsou proto i po účinnosti euronovely Ústavy součástí právního řádu. K derogační schopnosti mezinárodních smluv o lidských právech se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu publikovaném pod č. 403/2002 Sb.: „žádnou novelu Ústavy nelze interpretovat v tom smyslu, že by jejím důsledkem bylo omezení již dosažené procedurální úrovně ochrany základních práv a svobod“. (14. 421, 422, 433, 434)

nezralost potřebuje zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před narozením i po něm.“ (17. 75)

Úmluva zahrnuje ochranu práv občanských, politických, ekonomických, sociálních a kulturních, které lze rozdělit do 4 skupin:

- **právo na život a přežití** – jakož i právo na přiměřenou životní úroveň, včetně bydlení, zajištění potravy a zdravotní péče,
- **právo na osobní rozvoj** – právo na vzdělání, svobodu myšlení a náboženství, právo na přístup k informacím, právo na hru a zábavu,
- **právo na ochranu proti všem druhům krutosti, ubližování, vykořisťování, oddělení od rodiny,**
- **právo na účast** (participaci), tj. právo svobodně vyjádřit své názory a mít slovo v záležitostech týkajících se jeho osoby. (11. 15-16)

1.4 Subjekty právního vztahu, právní subjektivita

V právních vztazích, ve kterých vystupují děti a mládež, mohou vystupovat jak osoby fyzické, právnické, tak i stát. Nejčastěji tak budou účastníky právních vztahů osoby fyzické – rodiče, děti, a stát – prostřednictvím orgánů sociálně-právní ochrany dětí či soudů, ale mohou to být také rozmanité právnické osoby, např. neziskové organizace, nadace a sdružení zabývající se ochranou dětí a mládeže², vyloučena není ani forma akciové společnosti či společnosti s ručením omezeným – např. v případě poskytnutí daru neziskovým společenstvem zabývajícím se ochranou dětí, či v případě exekuce srážkami ze mzdy a na výživném povinné osoby zaměstnané v takové společnosti.

Právní postavení jednotlivce je dáno jeho právní subjektivitou, která spočívá:

- a) **Ve způsobilosti k právům a povinnostem** – v zásadě jde o možnost být subjektem práv, tzn. nositelem práv a povinností. Nabývá se obecně narozením, za určitých okolností může (byť podmíněně) být právní subjektivita přiznána i fyzické osobě nenarozené (tzv.

² Příloha č. 5

nasciturus). Způsobilost mít práva a povinnosti má nasciturus za současného splnění dvou podmínek:

- v rozhodné době pro nabytí práv, resp. povinností je prokazatelně počat,
- narodí se živý.

Tato způsobilost zaniká smrtí, prohlášením za mrtvého. (18. 91)

b) Ve způsobilosti k právnímu jednání (úkonům) – jedná se o oprávnění vlastním jednáním zakládat, měnit nebo rušit právní vztahy, tj. nabývat práv a povinností. Fyzická osoba nabývá této způsobilosti obecně zletilostí, tj. zásadně dosažením věku 18 let, může jí však nabýt i osoba mladší 18 let a starší 16 let uzavřením manželství, a to i neplatného,³ pokud uzavření manželství povolí soud. Takto nabyté zletilosti se nepozbývá zánikem manželství. Věková hranice v pracovním právu činí 15 let.

Zbavení způsobilosti k právním úkonům může učinit pouze soud (soudním řízením) na základě zákonem uvedených důvodů:

- osoba trpí duševní poruchou, která není přechodná,
- osoba není schopna činit právní úkony (v takovém případě musí být vypracovaný znalecký posudek).

Soud může toto zbavení způsobilosti změnit nebo zrušit, změní-li se nebo odpadnou důvody, které k tomuto rozhodnutí vedly. (18. 91)

Soud může také způsobilost k právním úkonům omezit za podmínek, že

- osoba trpí duševní poruchou, která není jen přechodná, anebo nadměrně požívá alkoholické nápoje nebo omamné prostředky či jedy,
- osoba je schopna činit jen některé právní úkony.

Soud v rozhodnutí určí rozsah takového omezení. Stejně jako v případě zbavení způsobilosti, soud omezení způsobilosti změní nebo zruší, změní-li se nebo odpadnou-li důvody, které k nim vedly.

c) Ve způsobilosti k protiprávnímu jednání (deliktní způsobilosti) – je způsobilost k zavinění, tj. schopnost vlastním zaviněným protiprávním úkonem vyvolat odpovědnostní právní vztah. Deliktní způsobilost má taková osoba, která je schopna rozeznat následky svého jednání (schopnost rozumovou, intelektuální) a současně má

³ Srov. § 8 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (19. 7)

schopnost své jednání ovládat (schopnost volní). (3. 74) V oblasti soukromého práva je dosažení deliktní způsobilosti vázáno na dosažení zletilosti a dále na skutečnost, že osoba netrpí duševní poruchou, která by vylučovala přítomnost rozumové nebo volní složky jednající osoby.⁴ V trestním právu vzniká trestní odpovědnost dosažením 15 let věku.

d) Procesní způsobilost – tato forma právní subjektivity má zvláštní postavení. Projevuje se jako zvláštní forma způsobilosti k právním úkonům a představuje způsobilost vykonávat v soudním či jiném řízení, např. přestupkovém, práva a povinnosti účastníka tohoto řízení. V zásadě platí, že tyto práva lze vykonávat samostatně nebo prostřednictvím obhájce. Zástupcem nezletilých je proto do dovršení zletilosti jeho zákonný zástupce (rodiče, nebo náhradní rodinná výchova), ale zároveň v právních vztazích platí, že mezi zákonným zástupcem mladistvého, nesmí dojít ani k teoretické možnosti střetu zájmů mezi zletilým a zákonným zástupcem. Pokud by tento střet hrozil, pak je nutné ustanovit zvláštního zástupce, tzv. kolizního opatrovníka. (18. 91)

1.5 Dílčí závěry

Na základě výše uvedeného můžeme konstatovat, že v právním systému ČR je problematika ochrany dětí a mládeže zpracována podrobně, je obsažena v základních ústavních zákonech naší republiky, v obecných zákonech i zákonech speciálních. Naše země také ratifikovala několik zákonů mezinárodních, z nichž nejdůležitější je Listina základních práv a svobod a Úmluva o právech dítěte. Vzhledem ke globalizaci světa můžeme i do budoucna očekávat vznik nových zákonů či novel zákonů stávajících, reagujících např. na možné stále častější mezinárodní adopce, obchod s dětmi apod.

⁴ § 422 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (19. 31)

2 Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže

Ve druhé kapitole se budu zabývat sociálně-právní ochranou dětí a mládeže a principy právní úpravy dané problematiky, jako jsou preventivní a poradenská činnost, výchovná či jiná opatření, institut poručenství a opatrovnictví. Neméně důležitým je zde i zákon o sociálně-právní ochraně dětí, který je speciálním právním předpisem upravujícím komplexně danou problematiku

Integrální součástí současného pojetí rodinného práva je jeho část o sociálně-právní ochraně dětí. Ta je od 1. 4. 2000 upravena v samostatném zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů, který vymezuje sociálně-právní ochranu dětí v § 1 jako:

- a) ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- b) ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,

přičemž zdůrazňuje, že nedotčeny zůstávají zvláštní právní předpisy, které též upravují ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte. V zákoně o sociálně-právní ochraně dětí jsou upravena jen některá opatření směřující k ochraně dětí, další jsou obsažena v řadě právních předpisů, které se vždy věnují specifické oblasti. Těmito předpisy jsou např. zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, vždy ve znění pozdějších předpisů, právní předpisy o sociálním zabezpečení, a další.

Dítě jako jedinec, osobnost, fyzická osoba vyžaduje zvláštní ochranu a péči. Dítětem se tedy myslí především nezletilá osoba.

Sociálně-právní ochrana se poskytuje dítěti, které na území České republiky:

- a) má trvalý pobyt,
- b) má podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo je hlášeno k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů,

- c) podalo návrh na zahájení řízení o udělení azylu,
- d) je oprávněno trvale pobývat, nebo
- e) pobývá s rodičem, který podal žádost o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky nebo které pobývá na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany na území České republiky podle zvláštního právního předpisu. (25. 1)

Tato ochrana je mu poskytována prostřednictvím rodiny, při vlastní výchově. Pokud ovšem rodina z nějakého důvodu nefunguje tak, jak je obvyklé, ať již z objektivních nebo subjektivních důvodů, je třeba, aby tuto ochranu poskytovala společnost. Péče o děti a mládež je součástí tzv. sociální péče. V současné době se začal používat pojem sociálně-právní péče či ochrana. Jejím základním cílem je blaho dítěte.⁵

Sociálně-právní ochrana dítěte tedy představuje především zajištění ochrany práv dítěte na život, jeho příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny, zejména pak rodičovskou péči v rodině a identitu v rodině.

Pokud se jedná o zaměření sociálně-právní ochrany, ta pak směřuje především na ohrožené děti, a to především ty, jejichž rodiče zemřeli, neplní svoji povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti nebo nevykonávají či jinak zneužívají svých rodičovských zodpovědností.

Sociálně-právní ochrana je ovšem dále zaměřena také na děti, které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, které vedou zahálčivý a nemravný život, které se dopouštějí opakovaně útěků, či na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, lidskou důstojnost nebo mravní vývoj.

Zákon v tomto případě ukládá oznamovací povinnost každého, tedy nejen občana tohoto státu, ale v zásadě každou osobou, upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče, ale také orgán sociálně-právní ochrany.

⁵ V právních předpisech se můžeme setkat se dvěma pojmy, které si žádají bližší specifikaci, a to blaho dítěte a zájem dítěte, srov. např. § 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí. V pojetí Deklarace práv dítěte z roku 1959 a Úmluvy o právech dítěte z roku 1989 je blaho dítěte chápáno jako obecnější pojem, určující postup zákonodárce při kodifikaci. Nejobecněji bychom mohli **blaho dítěte** vymezit jako vytváření prostředí přátelského dětem. Naproti tomu **zájem dítěte** je spíše v aplikační sféře realizace určitého práva v konkrétní záležitosti týkající se dítěte. (7. 18)

Tak jak bylo již výše uvedeno, pojem sociálně-právní ochrany není v právních normách zcela jednoznačně vymezen, lze přesto říci, že sociálně-právní ochrana dětí spočívá především:

- ve výkonu opatrovnictví a poručenství,
- poskytování zvláštní ochrany dětem, které nejsou v péči svých rodičů včetně systému náhradní rodinné výchovy,
- ve výchovně poradenské činnosti,
- v hmotné podpoře nezaopatřených dětí a jejich rodičů,
- ve speciální ochraně trestně právními předpisy jak mladistvých pachatelů (zákon o výkonu soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních), v tzv. kvalifikovaných skutkových podstatách trestných činů, které jsou zahrnuty přísnější sazbou v případě, že objektem trestného činu je mladistvá osoba. (1. 13)

2.1 Principy právní úpravy sociálně-právní ochrany dětí

Z výše popsaných právních dokumentů, můžeme odvodit hlavní principy právní úpravy sociálně-právní ochrany dětí:

- Předním hlediskem poskytování sociálně-právní ochrany dětí je **nejlepší zájem⁶, prospěch a blaho dětí.**
- Sociálně-právní ochrana se poskytuje všem dětem bez rozdílu, bez jakékoli diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu.
- Sociálně-právní ochrana se poskytuje **bezplatně.**
- Sociálně-právní ochrana se poskytuje všem dětem mladším 18 let.

⁶ Ústavní soud ve svém nálezu IV. ÚS 695/2000 prohlásil, že dominantním ustanovením Úmluvy o právech dítěte je čl. 3, v jehož odstavci prvním se konstatuje, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonnými orgány. Zájem dítěte jako přední hledisko při jakékoli činnosti týkající se dětí ve svém čl. 3 reflektuje totiž skutečnost, že jakkoli lze považovat za přirozené a žádoucí, aby dítě bylo vychováváno svými rodiči, nelze odhlédnout od toho, že i dítě samo je bytostí jedinečnou, nadanou nezadatelnými, nezczitelnými, nepromlčitelnými a nezrušitelnými základními právy a svobodami, tedy bytostí, které by se mělo dostat při jejím vývinu toho nejlepšího, totiž toho, aby výše uvedené atributy nezůstaly prázdnyými slovy.

- **Stát je odpovědný za ochranu dětí** před tělesným nebo duševním násilím, za ochranu jejich zdravého vývoje z hlediska fyzického, psychického a mravního a ostatních aspektů integrity dítěte jako nositele práv daných Ústavou, Listinou a práv vyplývajících z mezinárodních závazků ČR. Stát však nenahrazuje plnění povinností a odpovědnost rodičů, ani nezasahuje do jejich postavení jako nositelů rodičovské zodpovědnosti, nejsou-li práva nebo vývoj dítěte ohroženy.
- Orgány s obecnou působností na úseku ochrany dítěte jsou soudy a orgány určené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, tj. Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské a obecní úřady a ve vztahu k zahraničí je to pak Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Sociálně-právní ochranu dětí zabezpečují též kraje a obce v samostatné působnosti a fyzické a právnické osoby, pokud obdrží pověření k výkonu sociálně-právní ochrany.
- Vůdčím pravidlem pro činnost orgánů sociálně-právní ochrany je **princip preventivního působení** na rodinné vztahy, jsou-li zasaženy tak, že přichází v úvahu působení veřejné moci. Opatření sociálně-právní ochrany jsou hierarchicky uspořádána ve vnitřně provázaný celek umožňující volbu nástrojů podle konkrétní situace, v níž se dítě nachází, a podle intenzity ohrožení.
- Důraz je také položen na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy (tj. prevence rizikového vývoje dětí a minimalizace důsledků působení sociálně patogenních vlivů).
- Děti dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí nebo děti, které nemohou být ponechány v tomto prostředí, mají právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem v podobě některé z forem náhradní výchovy.
- Při volbě řešení je nutno brát potřebný ohled na žádoucí kontinuitu ve výchově dítěte a na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ.
- V případě **osvojení dítěte do ciziny** je nezbytné respektovat **princip subsidiarity**, tj. považovat osvojení dítěte do ciziny za náhradí způsob péče o dítě tehdy, jestliže dítě nemůže být předáno do výchovy v zařízení nebo v rodině osvojitele nebo o ně nemůže být pečováno jiným vhodným způsobem v zemi jeho původu. Pro tuto situaci jsou mezinárodními smlouvami a zákonem o sociálně-právní ochraně dětí uceleně formulována pravidla pro kontakt s cizinou ve věcech sociálně-právní ochrany dětí.
- Orgánům sociálně-právní ochrany dětí se ukládá povinnost sledovat výkon ústavní nebo ochranné výchovy, aniž by zasahovaly do řízení a provozu zařízení, kde se vykonává ústavní nebo ochranná výchova.

- Cílem sociálně-právní ochrany dětí je rovněž **sanace rodin**.
- Na principu dobrovolnosti se mohou na výkonu sociálně-právní ochrany dětí v zákonem vymezených činnostech podílet i fyzické nebo právnické osoby, které však k takovému působení musí mít pověření. Určité činnosti představující zásadní zásah do postavení dítěte nebo osob za ně odpovědných jsou však vyhrazené státním orgánům nebo orgánům veřejné správy v přenesené působnosti. (11. 16-18)

2.2 Opatření sociálně-právní ochrany dětí

Jedním ze základních principů sociálně-právní ochrany dětí je předcházení vzniku problémů ve vývoji či výchově dítěte nebo jejich narůstání. Předpokladem účinné a včasné ochrany života, zdraví a příznivého vývoje dítěte je vědět o dětech a rodinách s dětmi, které potřebují nějakou formu pomoci, a proto mnoho úkolů stanovených orgánům zajišťujícím sociálně-právní ochranu dětí spočívá v **preventivním a výchovném působení**. Přijímat opatření zákon o sociálně-právní ochraně dětí ukládá zejména obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností, které mají možnost bezprostředně sledovat život dítěte v rodině a prostředí, v němž žije, a mají tak možnost včas zajistit ochranu práva dítěte a nalézt potřebné řešení situace, které bude vycházet ze znalosti problému a jeho okolností, a to za spolupráce s dalšími fyzickými a právnickými osobami.

Orgány sociálně-právní ochrany vykonávají činnost na ochranu dětí a mládeže a poskytují dětem a mládeži v případě potřeby následující opatření:

a) Preventivně poradenskou činnost

V rámci této činnosti obecní úřad vyhledává ohrožené děti, působí na rodiče, aby plnili své povinnosti, projednává s rodiči i dětmi plnění jejich povinností, poskytuje rodičům poradenství a sleduje plnění kontrolních oprávnění.

Obecní úřad s rozšířenou působností pak je povinen sledovat nepříznivé vlivy působící na děti a zajišťuje dále příčiny jejich vzniku a činí opatření k zamezení působení těchto nepříznivých vlivů.

Obce s rozšířenou působností stanoví zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností (např. v Jihomoravském kraji to jsou Blansko, Boskovice, Brno, Břeclav, Bučovice, Hodonín, Hustopeče, Ivančice, Kuřim, Kyjov, Mikulov, Moravský Krumlov, Pohořelice, Rosice, Slavkov u Brna, Šlapanice, Tišnov, Veselí nad Moravou, Vyškov, Znojmo, Židlochovice). Práva a povinnosti těchto obcí definuje § 66 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění zákona č. 313/2002 Sb. takto: Jako obecní úřad obce s rozšířenou působností je pro účel výkonu přenesené působnosti označován v zákonech a jiných právních předpisech, popřípadě aktech řízení a úkonech podle § 61 odst. 2 písm. b) obecní úřad, který, vedle přenesené působnosti podle § 61 odst. 1 písm. a) a vedle přenesené působnosti podle § 64, vykonává v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Paragraf 61 pak praví:

- 1) Přenesená působnost ve věcech, které stanoví zvláštní zákony, je:
 - a) v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce určenými tímto nebo jiným zákonem nebo na základě tohoto zákona; v tomto případě je území obce správním obvodem,
 - b) v rozsahu pověřeného obecního úřadu (§ 64) vykonávána tímto úřadem,
 - c) v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností (§ 66) vykonávána tímto úřadem.
- 2) Při výkonu přenesené působnosti se orgány obce řídí:
 - a) při vydávání nařízení obce zákony a jinými právními předpisy,
 - b) v ostatních případech též
 1. usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů; tato usnesení a tyto směrnice nemohou orgánům obcí ukládat povinnosti, pokud nejsou zároveň stanoveny zákonem; podmínkou platnosti směrnic ústředních správních úřadů je jejich publikování ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí;
 2. návrhy opatření, popřípadě rozhodnutím krajského úřadu, učiněnými podle zvláštního zákona v rámci kontroly výkonu přenesené působnosti.
- 3) Metodickou a odbornou pomoc ve věcech uvedených v odstavci 2 vykonává vůči orgánům obcí krajský úřad.

Státní orgány, školy, zdravotnická zařízení, popřípadě také další orgány jsou dále povinny oznamovat bez zbytečného odkladu obecnímu řádu s rozšířenou působností skutečnosti, že jde o děti ohrožené, na které se vztahuje působnost orgánů sociálně-právní ochrany. Proto i zdravotnická zařízení jsou povinna neprodleně oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, že matka po narození dítěte jej opustila a zanechala ve zdravotnickém zařízení. Obecní úřad obce s rozšířenou působností pak dále vykonává poradenskou činnost rodičům při řešení jejich problémů s výchovou dítěte, či zprostředkovává rodičům toto poradenství a zajišťuje přípravu fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny. Tato poradenská činnost může vést v konečném důsledku k rozhodnutí o uložení povinnosti rodičům, příp. osobám zodpovědným za výchovu, návštěvu odborného poradenského zařízení⁷. Obec je rovněž povinna rozhodovat o výchovných opatřeních (jak je uvedeno výše).

b) Vymezuje opatření na ochranu dětí

V tomto případě se jedná o aktivní legitimaci obecního úřadu obce s rozšířenou působností podávat návrh soudu na rozhodnutí o splnění podmínky pro osvojení, na omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, na nařízení, prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy. Tento úřad je oprávněn také soudu navrhnout zrušení těchto opatření. Příslušný podnět k podání shora uvedeného návrhu podává obec. Obec je v tomto směru povinna také poskytnout dítěti neodkladnou péči bezprostředně poté, co se dítě ocitlo bez jakékoliv péče (např. v případě úmrtí rodičů) a je oprávněn rovněž podat soudu návrh na vydání předběžného opatření.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává také funkci opatrovníka a poručníka a činí neodkladné úkony v zájmu dítěte. (20. 4-5)

c) Působí při svěřeni dítěte do výchovy jiných fyzických osob než rodičů

V tomto případě se jedná především o oprávnění a působnost orgánů sociálně-právní ochrany na úseku osvojení a pěstounské péče. Zaměstnanci obce s rozšířenou působností jsou povinni navštěvovat rodinu, kde dítě žije, popřípadě jiné prostředí, kde dítě žije, a to minimálně jednou za 3 měsíce v období prvních 6 měsíců péče nahrazující péči rodičů.

⁷ Příloha č. 4

d) Dále působí při

- zprostředkování osvojení a pěstounské péči,
- ústavní a ochranné výchově,
- ochraně dětí vyžadujících zvýšenou pozornost,
- ochraně dětí ve vztahu k cizině. (20. 5)

2.2.1 Preventivní a poradenská činnost

Obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností především dle §§ 10 až 13 zákona o sociálně-právní ochraně dětí přísluší:

- vyhledávat ohrožené děti,
- působit na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti,
- jednat s rodiči za účelem odstranění nedostatků ve výchově dítěte, ale i s dítětem,
- sledovat, zda není porušován zákaz vstupu dětí do prostředí, které je z hlediska jejich vývoje a výchovy ohrožuje,
- pomáhat rodičům při řešení výchovných problémů nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě,
- poskytovat nebo zprostředkovat rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o zdravotně postižené dítě a nastane-li určitý problém, řešit jej.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je dále také povinen sledovat nepříznivé vlivy, které působí na děti, zjišťovat příčiny jejich vzniku a činit opatření k omezení působení takových vlivů na děti.

Významnou roli zde plní i komise pro sociálně-právní ochranu dětí⁸, která:

- navrhuje a posuzuje předložené sociálně preventivní programy na ochranu týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí,
- doporučuje provést opatření, která by měla být uskutečněna v oblasti ochrany dětí před sociálně patologickými jevy,
- připravuje programy péče o problémové skupiny dětí.

⁸ Hlava X (§ 38 a násl.) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

2.2.2 Výchovná opatření

Sociálně-právní ochranu dětí zajišťuje prostřednictvím svých právních předpisů a institucí stát. Rovněž odpovídá za ochranu dětí před duševním nebo tělesným násilím a za ochranu jejich zdravého vývoje, a to v celém rozsahu integrity dítěte. Právní úpravu v tomto směru nalezneme nejen v zákoně o rodině, ale také v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže.

Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může soud učinit, pokud tak neučiní orgán sociálně-právní ochrany, následující opatření: (20. 8)

- 1. Napomenutí** – je mírnější formou výchovného opatření. Napomenuty mohou být jednak samotné děti, jednak jejich rodiče nebo osoby třetí, které narušují řádnou výchovu dítěte. K napomenutí dojde, jestliže je dítě ve věku, kdy je předpoklad, že napomenutí na dítě zapůsobí, tzn. musí si uvědomit následky svého chování. K napomenutí rodičů dochází tehdy, pokud zanedbávali nebo porušili některou ze svých povinností vůči dítěti, přičemž to nemusí být povinnost, která vyplývá z rodičovské zodpovědnosti, stanovené zákonem o rodině, ale může ji ukládat jiný právní předpis, např. dítě zanedbává povinnou školní docházku, povinné očkování, nechávají dítě bez dozoru, zanedbávají vyživovací povinnost atd.. Třetí osoby, které budou napomenuty, mohou být příbuzní, cizí osoby. Důvodem je skutečnost, že narušují řádnou výchovu nezletilého dítěte.
- 2. Dohled** – jestliže napomenutí nevedlo k nápravě, nebo jde o závažnější poruchy v chování nezletilého dítěte nebo jeho rodičů, může být nařízen nad nezletilým dohled. Dohled je prováděn za součinnosti školy a občanských sdružení v místě bydliště nebo na pracovišti.⁹
- 3. Omezení** – příslušný orgán může uložit nezletilému omezení, které zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu, zejména návštěvu podniků, zábav pro nezletilého, vzhledem k jeho věku nevhodných. Na rozdíl od předchozích výchovných opatření je toto omezení ukládáno v praxi poměrně zřídka, neboť kontrola tohoto výchovného opatření je zejména

⁹ např. **Rozsudek 1/1979** Podle § 43 odst. 2 písm. b/ zák. o rodině může soud stanovit dohled nad nezletilým a provádět jej za součinnosti školy a společenských organizací v místě bydliště nebo na pracovišti. Stanovení dohledu přichází v úvahu v případech, kdy výchova dítěte je určitým způsobem ohrožena, ale kdy na základě provedeného dokazování lze důvodně předpokládat, že je možno dosáhnout nápravy v dosavadním výchovném prostředí. Při úvaze o vhodnosti a účelnosti stanovení dohledu nad nezletilými dětmi nutno vždy přihlížet k příčinám ohrožení nebo narušení výchovy nezletilého a k možnostem nápravy v dosavadním výchovném prostředí. Včasně uložení vhodného výchovného opatření mnohdy zabrání vážným škodám ve výchově dítěte, se zřetelem k tomu, že převýchova bývá zpravidla úkolem dlouhodobým. Mnohdy přichází v úvahu stanovení dohledu po zrušení ústavní výchovy nezletilých, kdy odpadly důvody, pro které ústavní výchova byla nařízena, je však v zájmu dítěte, aby jeho výchova byla sledována v novém výchovném prostředí. V tomto směru soudy postupují ve smyslu zprávy Nejvyššího soudu ČR Sp. zn. 178/72. ... Dohled je výchovným opatřením státních orgánů, který má trvat tak dlouho, pokud plní svůj úkol při výchově dítěte. Nařízením ústavní výchovy se někdy nic nemění na výchovném prostředí dítěte, když k jeho umístění ve výchovném zařízení dochází i po delší době. Před umístěním dítěte ve výchovném zařízení bývá zpravidla výkon dohledu účelným. Zrušení dohledu přichází tedy zpravidla v úvahu až v souvislosti s umístěním dítěte a nutno jej zrušit rozhodnutím soudu.

ve velkých městech problematická, např. zákaz návštěvy fotbalových utkání, zákaz návštěvy herny apod..

V případě, že výchovná opatření činí již orgány sociálně-právní ochrany, jsou zde kompetentními především obce v přenesené působnosti. Všechna výše uvedená opatření se projednávají ve správním řízení.

Zajištění řádné výchovy nezletilých dětí někdy vyžaduje, aby byl proveden určitý zásah do sféry rodičovské zodpovědnosti jejich rodičů. Jedná se o velmi vážný zásah do oblasti lidských práv, a proto je nutno k němu přistupovat s tímto vědomím. (5. 98) V zásadě platí, že rodičovské zodpovědnosti se nelze vzdát, k jejímu zániku dochází za života rodičů jen soudním rozhodnutím. Soud proto může:

- **Pozastavit** výkon rodičovské zodpovědnosti – brání-li tomu závažná překážka a vyžaduje-li to zájem dítěte.
- **Omezit** výkon rodičovské zodpovědnosti – nevykoná-li rodič řádně své povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud stanoví rozsah omezení, tedy musí vždy konkrétně vymezit rozsah práv a povinností, na které se omezení vztahuje. Pokud omezí jen jednoho rodiče logicky rodičovská zodpovědnost druhého rodiče zůstává.
- **Zbavit** výkonu rodičovské zodpovědnosti¹⁰ – jedná se o nejzávažnější zásah do rodičovských práv a přichází v úvahu, pokud se rodič dopustil úmyslného trestného činu proti svému dítěti, či ke spáchání trestného činu dítě mladší 15 let věku použil, popřípadě se trestného činu dopustil jako spolupachatel, návodce, či pomocník spáchaného jeho dítětem. Soud vždy posoudí, zda tu nejsou důvody pro zahájení řízení o zbavení rodičovských práv. Dlouholetý výkon trestu odnětí svobody ovšem sám o sobě neznamená podmínku zbavení rodičovské zodpovědnosti, přichází zde ovšem možnost omezení rodičovských práv. V zásadě se tedy jedná o nejzávažnější formu a přichází v úvahu, pokud rodiče zneužívají svých práv, vykonávají je v rozporu s cíly výchovy, proti zájmům dítěte. V případě, že soud zbaví rodiče rodičovské zodpovědnosti má to za následek, že rodiče nemohou svá práva vykonávat vůbec. Je-li zbaven rodičovských práv

¹⁰ **Rozsudek 11/1965** Předpokladem pro zbavení rodičovských práv podle § 44 odst. 3 zák. o rodině je, že rodiče neplní své povinnosti, ač by je plnit mohli. Nejde-li o zaviněné neplnění povinností, zejména nemohou-li rodiče plnit povinnosti k dětem pro objektivní příčiny, může soud vyslovit jen omezení rodičovských práv, vyžaduje-li to zájem společnosti na řádné výchově dětí. Opatření podle § 44 zák. o rod. lze zrušit a rodičovská práva obnovit, odpadnou-li důvody, pro které došlo ke zrušení nebo omezení rodičovských práv. Opatření podle § 44 zák. o rod. nelze nařídit pro okolnosti, k nimž došlo před několika lety a které v době vyhlášení rozhodnutí již nejsou.

S IV (s.117) Rodičovská práva a povinnosti (s výjimkou vyživovací povinnosti) zanikají zletilostí dítěte. Nelze tedy zbavit rodičovských práv v případě, kdy dítě je již zletilé.

Rozsudek 41/1976 Nelze vyslovit zbavení rodičovských práv a povinností v době, kdy už je dítě zletilé. Rodiče nelze zbavit práv k dětem pro důvody, které již pominuly. Soud nemůže zbavit rodiče jen některých práv a jiné jim ponechat.

jen jeden rodič, zůstávají ponechána druhému. Také u osvojitelů, vzhledem k tomu, že osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojencem takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, může dojít ke zbavení rodičovské zodpovědnosti. (20. 17)

Shrneme-li všechny výše uvedené typy výchovných opatření pak platí, že i když soud rozhodne o zbavení rodičovské zodpovědnosti, zároveň platí, že vyživovací povinnost rodiče nezaniká.¹¹

V případě, že dojde ke změně poměrů, umožňuje občanský soudní řád (dle ustanovení § 263 odst. 2) obnovení rodičovských práv, a to na základě rozhodnutí soudu. V praxi ovšem k takovýmto případům dochází spíše jen výjimečně.

2.2.3 Pomoc dětem v naléhavých případech, předběžné opatření

Není ojedinělou situací, že se dítě ocitne bez péče přiměřené jeho věku, zejména v důsledku úmrtí rodičů nebo jejich pobytu ve zdravotnickém zařízení, či ho rodiče opustí, ale i z jiných důvodů. V takových případech má obecní úřad povinnost poskytnout dítěti okamžitou pomoc, přičemž při zajištění této péče dá zpravidla přednost příbuznému dítěti. O přijatém opatření musí neprodleně uvědomit obecní úřad obce s rozšířenou působností. Ten pak posoudí, zda přijaté opatření odpovídá situaci, v jaké se dítě nachází, a zda je přijaté opatření vyhovující a dítě je dostatečně ochráněno a zabezpečeno, či je třeba přistoupit k přijetí dalšího opatření. Takovým častým opatřením v situacích, kdy se dítě ocitlo bez jakékoliv péče, nebo jsou jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny, je podání návrhu soudu na nařízení **předběžného opatření**¹², které fyzické nebo právnické osobě má být dítě svěřeno do péče. K podání návrhu soudu na rozhodnutí o předběžném opatření je příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností podle místa trvalého pobytu dítěte. O návrhu obecního úřadu obce s rozšířenou působností musí soud rozhodnout bezodkladně, nejpozději do 24 hodin. Rozhodne-li soud předběžným opatřením o svěřeni dítěte určité osobě, postará se předseda senátu o to, aby se toto rozhodnutí bezodkladně vykonalo.

Právní úpravu předběžného opatření nalezneme v ustanovení § 74, a zejména § 76a a násl. občanského soudního řádu. Význam tohoto procesního institutu spočívá v tom, že

¹¹ **Rozsudek 10/1977** Je-li rodič dítěte zbaven rodičovských práv podle § 44 odst. 3 zákona o rodině, nemá to za následek zánik jeho vyživovací povinnosti vůči dítěti. Neplní-li zaviněně tuto povinnost, dopouští se trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák.

¹² Příloha č. 1, příloha č. 2

pokud se dítě ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny může předseda senátu i přes nesouhlas rodičů svěřit dítě do péče osoby, kterou usnesením označí. Toto předběžné opatření trvá po dobu 1 měsíce od jeho vykonatelnosti. Bylo-li by uplynutím této doby zahájeno řízení ve věci samé, pak trvá do doby, než se stane se vykonatelným rozhodnutím, kterým toto řízení končí.

Důvody pro vydání předběžného opatření jsou dva: jednak je-li třeba, aby byly zatímně (a urychleně) upraveny poměry účastníků (potažmo nezletilého), a za druhé, je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen.

Nejedná se tedy v žádném případě o konečné rozhodnutí, ale soud v případě, že nařídí předběžné opatření, vždy zároveň poučí účastníky o nutnosti podat návrh, kterým budou meritorně upraveny poměry účastníků. V tomto poučení soud vždy účastníky vyrozumí o lhůtě, ve které budou povinni takovouto žalobu podat.

Ve věcech dětí a mládeže dle § 76a občanského soudního řádu rozhoduje soud o předběžném opatření vždy na návrh orgánu sociálně-právní ochrany, konkrétně obecního úřadu s rozšířenou působností.

Předběžným opatřením může být rozhodováno zejména:

- o povinnosti platit výživné,
- o povinnosti odevzdat dítě do péče druhého rodiče či do ústavní výchovy,
- o poskytnutí alespoň části pracovní odměny,
- o složení peněz do úschovy,
- o nenakládání s určitými právy,
- aby účastník něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel, pokud to po tomto účastníkovi lze spravedlivě žádat. (22. 15-16)

2.2.4 Další opatření na ochranu dětí

Z výše uvedeného je zřejmé, že sociálně-právní ochrana dětí je o vzájemné spolupráci a koordinaci činností nejen mezi orgány sociálně-právní ochrany, ale i mezi ostatními subjekty, které v péči o děti mají různé úkoly a různá poslání. Obecní úřad obce s rozšířenou působností má významné postavení, zákon o sociálně-právní ochraně dětí mu dává řadu

oprávnění, povinností a úkolů, které musí zajišťovat. Z těch nejvýznamnějších je třeba zmínit výkon poručenství a opatrovnictví a povinnost podávat návrhy a podněty na soudní řízení ve prospěch dětí.

V kompetenci obecního úřadu obce s rozšířenou působností je podle § 14 zákona o sociálně-právní ochraně dětí podávat soudu návrh na:

- rozhodnutí o splnění podmínky osvojení spočívající v tom, že rodiče neprojevují o své dítě zájem,
- omezení, zbavení nebo pozastavení výkonu rodičovské zodpovědnosti,
- nařízení ústavní výchovy,
- prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy,
- zrušení výchovného opatření,
- rozhodnutí o vydání předběžného opatření,
- svěření dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

2.2.5 Poručenství a opatrovnictví

Institut opatrovníka v širším slova smyslu nalezneme nejenom v zákoně o rodině, ale také v občanském soudním řádu, kde představuje jednu z forem ochrany zájmů nezletilých dětí. Zákon o rodině v tomto případě upravuje dva relativně rozdílné právní instituty, které chrání zájmy nezletilých dětí, jde o opatrovnictví a poručenství. Jedná se o instituty velmi staré, najdeme je již v římském právu (tutela a cura). Základní rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že opatrovník vykonává pouze některá práva a povinnosti za rodiče, zatímco poručík vykonává práva a povinnosti namísto rodičů, protože ti nejsou z nějakého zákonného důvodu nositeli rodičovské zodpovědnosti.

Poručenství nastupuje v případě, kdy rodiče zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, její výkon byl pozastaven, nebo nemají způsobilost k právním úkonům.¹³

¹³ srov. např. **Rozsudek 4/1977 (je třeba vzít zřetel na změnu označení z opatrovníka podle § 78 na poručníka)** Maloletému dieťaťu, ktorého obaja rodičia zomreli, boli pozbavení rodičovských práv alebo nemajú spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu (§ 78 ods. 1 zák. o rod.), musí súd ustanoviť opatrovníka (§ 78 a § 79 zák. o rod.), aj keď záujem dieťaťa vyžaduje jeho zverenie do pestúnskej starostlivosti (§ 2 ods. 1 zákona č. 50/1973 Zb.). Ak sa však opatrovník ustanovený súdom podľa ustanovení § 78 a § 79 Zák. o rod. o dieťa osobne stará, je v tomto opatrovniectve zahrnutá aj náplň pestúnskej starostlivosti (porov. § 4 ods. 1 a 2 a § 11 zákona č. 50/1973 Zb.) a je nesprávne zveriť dieťa tomuto opatrovníkovi do pestúnskej starostlivosti. Rozhodnutia súdu o zverení maloletého dieťaťa do výchovy iného

Poručník je ustanoven soudem a v podstatě každý občan může soud upozornit na potřebu ustanovit poručníka, soudy však rozhodují i bez návrhu, ale vždy si zjistí názor orgánu sociálně-právní ochrany. V případě smrti rodičů soudy v zásadě respektují přání pozůstalých.

Pokud se týče osoby poručníka, pak toho mohou doporučit rodiče, nebo je ustanoven z řad příbuzných osob blízkých rodině, popřípadě jinou fyzickou osobou a nemůže-li být poručníkem ustanovena fyzická osoba, ustanoví soud poručníkem orgán sociálně-právní ochrany dětí. Poručníkem nicméně nemůže být pěstoun dítěte. Poručník musí mít způsobilosti k právním úkonům, musí být zletilý, osobou bezúhonnou a funkci poručníka mohou vykonávat rovněž manželé. (20. 15)

Zákon preferuje, aby zejména rodiče určili takovouto osobu a to pro případ smrti, aby tak mohli co nejlépe ovlivnit výchovné prostředí svého dítěte.

Poručník vykonává rodičovská práva a to i ta, která nejsou kryta rodičovskou zodpovědností, jedná se především o osobní péči. V tomto směru se poručenství blíží institutu osvojení. Poručník ovšem nemá vyživovací povinnost.

Poručník se ze své funkce odpovídá soudu, který jej rovněž dozoruje a schvaluje zprávy, které poručník soudu předkládá. Jen, je-li správa majetku spojena se značnou námahou, má právo požádat soud o přiměřenou odměnu, která je vyplácena z jmění dítěte. Dále je povinen nejpozději do dvou měsíců od skončení své funkce předložit soudu ke schválení závěrečný účet.

Funkce poručníka zaniká tím, že soud na návrh poručníka jej této funkce zproští, nebo jej z funkce odvolá, zanedbává-li své povinnosti, či se stane nezpůsobilým. Poručenství zaniká rovněž smrtí poručenice, dosažením zletilosti, osvojením nezletilého, navrácením rodičovské zodpovědnosti, přiznáním plné způsobilosti a smrtí poručníka. (20. 15)

Soud ustanoví **opatrovníka** v případě střetu zájmů zákonných zástupců a dítěte nebo mezi dětmi týchž rodičů navzájem, ohrožení majetkových zájmů dítěte, omezení rodičovské zodpovědnosti, řízení a osvojení a dále tam, kde je to třeba. Tyto případy zákon výslovně nejmenuje, ale má tím na mysli např. situaci, kdy rodiče neuplatní za dítě sociální dávky, nevyřizují školní či studijní záležitosti dítěte apod..¹⁴ Zvláštním typem opatrovníka je opatrovník v řízení o určení otcovství.

občana než rodiča (§ 45 ods. 1 zák. o rod.) a rozhodnutie súdu o zverení toho istého dieťaťa do pestúnskej starostlivosti pestúna (§ 2 ods. 1 zákona č. 50/1973 Zb.) nemôžu zároveň vedľa seba obstáť.

¹⁴ srov. např. **Rozsudek 63/1974** Při podání návrhu na výkon soudního rozhodnutí k vymození výživného nezletilého dítěte od rodiče může druhý z rodičů nezletilé dítě zastupovat. Dojde-li však při provádění tohoto výkonu rozhodnutí ke střetu zájmů mezi rodičem a dítětem musí

Opatrovník je vždy ustanoven, aby zastupoval nezletilého při určitém úkonu či jednání. Proto také soud musí ve svém rozhodnutí určit rozsah oprávnění opatrovníka. Funkce mu pak skončí provedením úkonu, popřípadě skončením řízení, v němž nezletilého zastupoval, nebo zproštěním funkce. (20. 16)

2.3 Dílčí závěry

Dle výše uvedených kapitol mohu konstatovat, že zákonodárce při vytváření současné koncepce úpravy sociálně-právní ochrany dětí a mládeže se zaměřil na co největší prevenci a decentralizaci. Dalším nepopiratelným faktem je maximální zájem o prospěch a blaho dítěte. Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže je poskytována nejen občanům ČR, ale také občanům jiných národností, na našem území dočasně, či trvale žijících.

Prevenci nalezneme např. v požadavku na předcházení různým sociálně negativním, či patologickým jevům formou preventivních opatření ať státních, obecních či nestátních (obecně prospěšných, neziskových, občanských) organizací. Základním úkolem těchto subjektů je vyhledávat problematické či nefungující rodiny a konat nápravná opatření ve své pravomoci, či navrhnout opatření orgánům s pravomocí rozhodovací. Další formy prevence můžeme nalézt např. v možnostech „pedagogických“ prostředků při práci s dětmi, či dospělými – udělení napomenutí, nařízení dohledu či omezení určité nežádoucí činnosti. Za prevenci lze také považovat určení poručníka či opatrovníka z důvodů předcházení negativních dopadů v různých oblastech u nezletilého.

Decentralizaci nalezneme např. v přenesení některých rozhodovacích pravomocí do základních nejnižších územních jednotek – obcí, ve značně rozšířené míře pak do obcí s rozšířenou působností, kde pracují odborně erudovaní zaměstnanci, pro tuto činnost speciálně školení a vzdělávání. Právě tito zaměstnanci pak hrají základní roli při práci s ohroženými dětmi a mládeží a při navrhování předběžných opatření soudu. Jejich význam

být nezletilému účastníku řízení ustanoven opatrovník. Tak tomu je např. podal-li povinný rodič návrh na zastavení výkonu rozhodnutí s tím, že vymáhané výživné bylo již uhrazeno.

Rozsudek 28/1995 Na území hlavního města Prahy se v občanském soudním řízení ustanoví opatrovníkem ve smyslu ustanovení § 37 odst. 2 a 3 a § 79 odst. 2 a § 83 odst. 2 zák. o rod. městská část hl. m. Prahy, která podle ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 418/1990 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 90/1993 Sb.) vykonává v přenesené působnosti státní správu podle zvláštních předpisů.

Rozsudek 27/1995 V občanském soudním řízení lze nezletilému dítěti ustanovit opatrovníkem ve smyslu ustanovení § 37 odst. 2 a 3, § 79 odst. 2 a § 83 odst. 2 zák. o rod. také příslušný úřad městského obvodu nebo městské části [§ 19 písm. b/ zákona č. 114/1988 Sb. 1) a § 61 odst. 2 písm.c) zákona č. 367/1990 Sb.].

podtrhuje i podávání základních informací soudům v záležitostech, které zasahují do základních lidských práv – práv na rodičovství při neplnění svých úkolů rodiči.

3 Náhradní rodinná výchova

Výchova dětí a péče o jejich příznivý vývoj je především právem a povinností obou rodičů. Ne všichni rodiče se však chtějí nebo mohou o své děti starat. V situacích, kdy děti nemnohou z nejrůznějších důvodů vyrůstají ve vlastní rodině, je třeba hledat optimální formu náhradní výchovy. O formě náhradní výchovy přitom vždy rozhoduje soud. Již sama tato skutečnost napovídá, že pokud dítě nemá zázemí ve vlastní rodině, je to situace, kdy se v širokém rozsahu musí aplikovat sociálně-právní ochrana. Náhradní rodinná výchova je často definována jako právem předvídaný vztah mezi nezletilým dítětem a jiným občanem než je rodič dítěte, který vznikl na základě soudního rozhodnutí o svěřeni dítěte do výchovy.

Předpoklady náhradní rodinné výchovy:

- rodiče nezabezpečují řádnou výchovu dětí,
- zájem dítěte vyžaduje, aby bylo svěřeno do jiné výchovy,
- existuje způsobilý občan, který může zabezpečit náhradní rodinnou výchovu a s náhradní rodinnou výchovou souhlasí.

Všechny formy náhradní rodinné výchovy vznikají výhradně na základě soudního rozhodnutí.

Zánik náhradní rodinné výchovy pak může nastat:

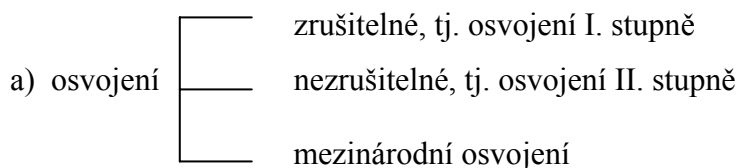
- smrtí jednoho ze subjektů,
- rozvodem manželů, kterým bylo svěřeno dítě do náhradní rodinné výchovy,
- zletilostí dítěte,
- soudním rozhodnutím, jestliže se prokáže, že neplní svůj účel.

Systém náhradní rodinné výchovy pak bývá v literatuře nejčastěji rozčleněn takto:

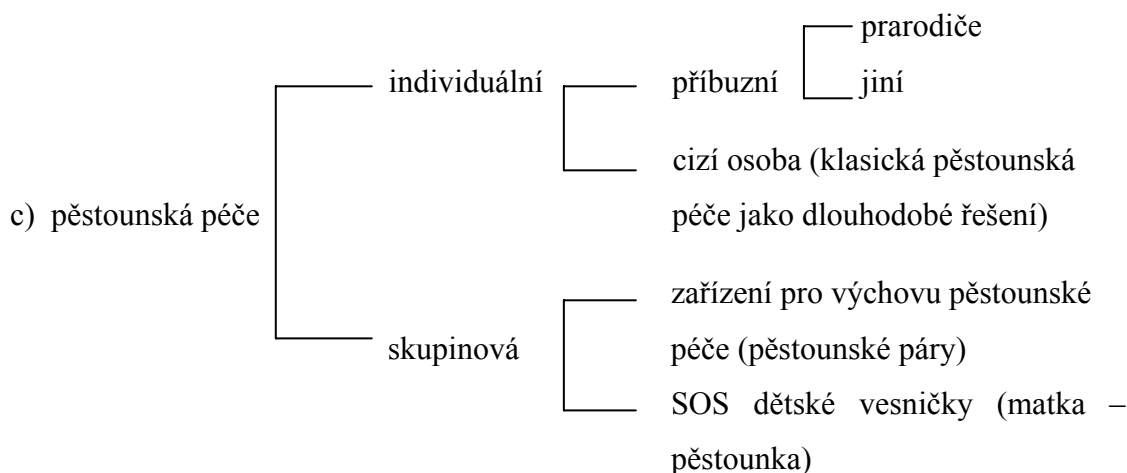
1. Kolektivní výchova

- a) ústavní výchova
- b) ochranná výchova dle trestních předpisů

2. Náhradní rodinná výchova

b) poručenství

(12. 13)

Jednotlivé formy náhradní rodinné výchovy se pokusím přiblížit podrobněji níže, obsah institutu poručenství však již byl rozebrán podrobněji v kapitole 2.2.5.

3.1 Osvojení a mezinárodní osvojení

Osvojení je právně zakotveno v §§ 63 - 73 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění předpisů pozdějších a osvojení nezrušitelné v §§ 74 - 77 zákona o rodině, ve znění předpisů pozdějších, v občanském soudním řádu, dále pak v normách mezinárodního práva soukromého a procesního.

Osvojením¹⁵, a to bez zřetele k tomu, jde-li o osvojení I. nebo II. stupně, tj. zrušitelné či nezrušitelné, vzniká mezi osvojencem a osvojitelem obdobný poměr jako je mezi

¹⁵ **Rozsudek VII/1967** Rozhodování soudů o osvojení představuje významnou, byť nikoliv početnou, složku rozhodovací činnosti soudů. Společenská důležitost institutu osvojení vyplývá z jeho základního účelu – zajistit nezletilým dětem řádné rodinné prostředí pro jejich další vývoj. Soudy proto musejí ve své činnosti postupovat v součinnosti s ostatními orgány a organizacemi, přicházejícími s osvojováním nezletilých dětí do styku.

pokrevními rodiči a nezletilými dětmi, kromě toho mezi osvojencem a příbuznými osvojitele vzniká zároveň příbuzenský poměr. Osvojiteli se tak dostává práv a povinností, resp. obdobných práv a povinností, které tvoří souhrn rodičovské zodpovědnosti, tj. konkrétně práv a povinností, jež mají rodiče při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péče o jeho zdraví, o jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, dále při zastupování dítěte, a konečně při správě jeho jmění. Osvojit lze pouze dítě nezletilé, je-li mu osvojení ku prospěchu.¹⁶ Mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl.

O osvojení tedy rozhoduje soud a před jeho rozhodnutím musí uplynout nejméně 3 měsíce, po které zájemce o dítě na své náklady o dítě pečuje. Říká se tomu tzv. „předadopční péče.“ Zvláštností nezrušitelného osvojení je, že soud při něm na návrh osvojitele zároveň rozhodne, aby byl osvojitel zapsán v matrice místo rodiče osvojence.¹⁷ Dále rozhodne soud o tom, že osvojenec bude mít příjmení osvojitele. (12. 13-14)

Podívejme se nyní na osvojení do ciziny a z ciziny, tj. **mezinárodní osvojení**.¹⁸ Tato forma náhradní rodinné péče je možným řešením v případě, že se pro dítě nedaří najít náhradní rodinu v zemi původu.

Mezinárodní osvojení je upraveno „Úmluvou o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení,“ kterou vypracovala a přijala Haagská konference mezinárodního práva soukromého 29. 5. 1993. V České republice vstoupila tato úmluva v platnost 1. 6. 2000 (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 43/2000 Sb. m. s.) a spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, umožňuje osvojení dětí do ciziny a z ciziny.¹⁹

Účelem Úmluvy je ve vztazích mezi smluvními státy zabezpečit, aby při osvojování dětí z jednoho státu do druhého bylo zajištěno dodržení požadavků stanovených Úmluvou OSN o právech dítěte, zejména aby děti byly osvojovány do ciziny pouze tehdy, pokud nemohou být osvojeny, umístěny v pěstounské péči nebo jinak vhodně umístěny ve státě původu, tj. ve státě, kde dítě má trvalé bydliště před přemístěním do druhého státu, tzv.

Rozsudek VII/1967 K osvojení je třeba zásadně přivolení zákonných zástupců dítěte (§ 68). Nesouhlas třeba jen jednoho ze zákonných zástupců brání vyslovení osvojení.

¹⁶ **Rozsudek 69/1968** Při rozhodování o osvojení nelze prospěch dítěte posuzovat jen z hlediska hmotných podmínek a předpokladů, nýbrž především z hlediska záruk všestranného rozvoje dítěte, to je i rozvoje duševního a citového.

¹⁷ **Rozsudek 50/1985** Významnou charakteristikou nezrušitelného osvojení je, že osvojitel bude zapísaný v matrike namiesto rodišov dieťaťa (§ 74 ods. 1 Zák. o rod.). Tak je to aj v prípade nezrušitelného osvojenia osamělou osobou, ovšem s tou zmenou, že v takom prípade súd, okrem rozhodnutia o osvojení, tiež rozhodne, že zápis o druhom rodičovi dieťaťa sa z matriky vypúšťa.

¹⁸ **Rozsudek 26/1987** Při rozhodování o osvojení nezletilých dětí, jde-li o věc s mezinárodním prvkem, se musí soud zabývat nejen otázkou předpokladů pro použití čs. nebo cizího rodinněprávního předpisu ve vlastním řízení o osvojení, ale je nutno mít na zřeteli i zákonné předpoklady (čs. nebo cizího právního řádu) pro posouzení toho, zda je při osvojení třeba přivolení rodičů nebo jiných osob, popřípadě i orgánů.

¹⁹ Regionálním dokumentem upravujícím problematiku osvojení je Evropská úmluva o osvojení dětí z 24. 4. 1967, která byla vypracována v rámci Rady Evropy. Úmluva vstoupila v platnost 26. 4. 1968. Česká republika ji podepsala ve Štrasburku 15. 12. 1999 a v platnost pro ni vstoupila 9. 12. 2000. (2. 4) Úmluva upravuje poměrně komplexně celou problematiku osvojení, jak vnitrostátního, tak mezinárodního. Ve vztahu k mezinárodnímu osvojení Česká republika oznámila, že žádosti podle článku 14 Úmluvy (který se právě mezinárodního osvojení týká) lze zasílat na Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně, Benešova 22.

přijímajícího státu, aby děti byly osvojovány do ciziny pouze tehdy, je-li to v jejich nejlepším zájmu, aby se předešlo únosům dětí a obchodování s nimi. Cílem Úmluvy je také vytvoření systému spolupráce mezi smluvními státy a zabezpečení uznávání osvojení uskutečněných podle Úmluvy v jednom smluvním státě ve všech ostatních smluvních státech. (17. 47)

Haagská úmluva jasně stanoví postup při osvojování dítěte do zahraničí, určuje povinnosti a kompetence jednotlivých institucí, definuje právo dítěte na přednostní osvojení v zemi jeho původu, zaručuje biologickým rodičům anonymitu a zásadně vylučuje jakékoliv zisky z adopcí. Zároveň nařizuje signatářským státům, aby na svém území určily jeden ústřední orgán, který bude za osvojení dětí do zahraničí odpovědný. U nás tuto funkci zprostředkovatele plní Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. (12. 14-15) Žádný jiný subjekt nežli Úřad (např. advokáti, jiné nestátní právnické nebo fyzické osoby) není oprávněn osvojení do ciziny a z ciziny zprostředkovat. (17. 48)

3.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je upravena v zákoně č. 94/1993 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dítěte, ve znění pozdějších předpisů (např. ustanovení o zprostředkování pěstounské péče, o zařízení pro výkon pěstounské péče), v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (např. dávky pěstounské péče), a v právních předpisech o sociálním zabezpečení (např. nemocenské a důchodové pojištění pěstounů).

Pěstounská péče je garantovaná a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu²⁰ těm, kteří se ho ujali. Dítě může být svěřeno do pěstounské péče fyzické osobě nebo společné pěstounské péče manželů – rozhodující je zde především zájem dítěte. Svazek pěstounů je podstatně volnější, než osvojení: nedochází k začlenění dítěte do nové rodiny, rodiče dokonce mohou zůstat zákonnými zástupci svého dítěte, zásadně se se svým dítětem mohou stýkat, samozřejmě mají k dítěti vyživovací povinnost, vazby v širší rodině, tj. zejména na sourozence, prarodiče,

²⁰ **Rozsudek 22/1993** V řízení o svěřeni nezletilého dítěte do pěstounské péče se nerozhoduje o výživném pro toto dítě, teprve po právní moci rozsudku o svěřeni nezletilého dítěte do pěstounské péče a po právní moci rozhodnutí příslušného správního orgánu o přiznání příspěvku na úhradu potřeb dítěte uloží soud rodičům, případně jiným osobám povinným poskytovat výživné dítěti, aby toto výživné poukazovali uvedenému orgánu.

strýce a tety apod., zůstávají také nepřetrhány, včetně dědického práva. (10. 1) Dítěti v pěstounské péči zůstává jeho původní příjmení, později je však možno zažádat na matrice o jeho změnu.

Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu, ten je rovněž oprávněn stanovit pěstounovi povinnost podávat o výkonu pěstounské péče pravidelné zprávy soudu. Je-li dítě svěřeno do pěstounské péče ve věku, kdy je schopno posoudit její obsah, má být zajištěno také jeho vyjádření.²¹

V praxi se uplatňují dva typy pěstounské péče:

- individuální pěstounská péče – probíhá v rodinném prostředí, tj. s pěstounkou a pěstounem, kteří většinou mají děti nebo již své děti vychovali,
- skupinová pěstounská péče – ta se děje v zařízení pro výkon pěstounské péče, což jsou velké pěstounské rodiny, SOS vesničky²² – kde je pěstounskou péčí pověřena matka – pěstounka.

Na rozdíl od osvojení zaniká pěstounská péče dosažením zletilosti dítěte, tj. v 18 letech. Může být ovšem zrušena i rozhodnutím soudu, ale jen ve velmi závažných důvodech. (12. 15)

3.3 Svěření dítěte do výchovy jiného občana

Svěření dítěte do výchovy jiného občana než rodiče je nejvolnější formou náhradní rodinné výchovy. Právní úprava je obsažena v ustanovení § 45 a násl. zákona o rodině, v zákoně o státní sociální potřebnosti, zákoně o sociálně-právní ochraně dětí. Tato forma náhradní rodinné výchovy přichází v úvahu, když lze předpokládat, že existuje reálná možnost, že se dítě bude moci vrátit do své původní rodiny. Při výběru vhodné osoby dá soud přednost zpravidla příbuznému dítěti²³.

²¹ **Rozsudek 32/1972** Ak je dieťa, ktoré má byť zverené do pestúnskej starostlivosti, schopné posúdiť obsah tejto starostlivosti, nemôže súd upustiť od vyjadrenia dieťaťa k jeho zvedeniu do pestúnskej starostlivosti.

²² Péči o děti pomáhají zajistit zejména tety, což jsou ženy připravující se na funkci matky-pěstounky. Významnou roli hraje Sdružení přátel SOS dětských vesniček. Jako pověřená osoba Sdružení připravuje budoucí matky-pěstounky na výkon pěstounské péče a poskytuje jim všestrannou pomoc. V současné době existují na našem území tři SOS dětské vesničky, a to v Doubí u Karlových Varů, ve Chvalčově a v Brně-Medlánkách. (7. 327)

²³ Blízky příbuzenský vztah mezi fyzickou osobou, které je nezletilé dítě svěřováno do výchovy, a dítětem je velmi žádoucí (srov. § 45 odst. 1 in fine zákona o rodině). V praxi jsou nejčastěji svěřovány děti do výchovy prarodičům, strýci, tetě. Pokud jsou splněny další předpoklady a podmínky, nezletilé dítě může být takto svěřeno také do výchovy svého staršího zletilého sourozence nebo i jiného příbuzného. Zvláště

Základním předpokladem je zde opět zájem dítěte.²⁴ Rovněž tato forma náhradní rodinné výchovy vzniká na základě rozhodnutí soudu. Protože zákon nevymezuje rozsah práv a povinností osoby, které je dítě svěřeno, musí tak soud učinit vždy v tom, kterém konkrétním případě. Soudu proto náleží přenést na osobu, které je dítě svěřeno do výchovy některá rodičovská práva, neboť takový zásah je přípustný jen za podmínek dle § 44 a násl. zákona o rodině. Soud dále v rozhodnutí, kterým stanoví rodičovská práva rozhodne zároveň o vyživovací povinnosti. Platí přitom, že vyživovací povinnost osoby, které bylo dítě svěřeno do výchovy, k dítěti nevzniká, tento občan je však povinen se starat o dítě, které mu bylo svěřeno do výchovy. Zároveň platí, že vyživovací povinnost dalších osob k dítěti zůstanou i poté, co bylo dítě svěřeno do péče této osoby, zachována. (9. 188)

Tato forma náhradní rodinné výchovy zaniká:

- a) dosažením zletilosti,
- b) smrtí dítěte nebo občana,
- c) rozvodem manželství u společné výchovy manželů,
- d) rozhodnutím soudu, poté co pominuly důvody.

3.4 Ústavní výchova

Ústavní výchova je opatření, které nařizuje příslušný soud podle zákona o rodině v občansko-právním řízení nezletilci do 18 let věku v případech, kdy jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo když rodiče z vážných důvodů nemohou výchovu dítěte zabezpečit.²⁵ Nařizuje se tedy z důvodů sociálních a výchovných.²⁶

Výkon ústavní výchovy u dětí do tří let věku zabezpečují zdravotnická zařízení (kojenecké ústavy, dětské domovy pro děti do tří let), u jedinců od tří do osmnácti let školská

v případech, kdy se již před rozhodováním soudem nezletilý dítě fakticky nachází v péči jiné osoby než rodiče, je právě v zájmu nezletilého dítěte, aby byla zachována kontinuita výchovného prostředí. (7. 321, 322)

²⁴ **Rozsudek 21/1965** Svěření dítěte do výchovy jiné osoby než rodiče bude namístě zpravidla tehdy, jestliže ani jeden z rodičů nebude moci řádnou výchovu zajistit.

²⁵ **Rozsudek 72/1966** Nařízení ústavní výchovy je krajním výchovným prostředkem. Předpokládá nejen vážné narušení výchovy dítěte, nýbrž i zjištění, že jiná výchovná opatření k nápravě nevedla. Skutečnost, že matka nezletilého vzala zpět návrh na nařízení ústavní výchovy před započatím jednání, neznamená, že by řízení muselo být zastaveno.

²⁶ **Nejvyšší soud ČR 178/1972** V řízení o ústavní výchově je třeba zjistit, zda je výchova dítěte vážně narušena a z jakých důvodů. Dále je třeba zjistit, jakých nesprávností se dítě dopouští a z jakých pohnutek, v jakém prostředí žije a jaký je jeho dosavadní mravní život, jak si počíná v rodině atd.. Zvláště je nutné zaměřit se na odhalení původních příčin narušení výchovy nezletilce. Potřebnou péči je třeba věnovat výsledku rodičů dítěte a při zjišťování skutečného stavu věci lze využít spolupráce se znalci z oboru pedopsychiatrie, psychologie a pediatrie.

zařízení. V případech ústavní výchovy ze sociálních důvodů (kdy rodina nechce nebo nemůže zajistit výchovu) jsou to dětské domovy. Při nařízení ústavní výchovy z výchovných příčin (rodina nezvládá výchovu dítěte) zabezpečují výkon ústavní výchovy dětské domovy se školou nebo výchovné ústavy. Ústavní výchova je opatření, které nemá ze zákona trestný, nýbrž preventivní charakter.²⁷ Trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do dosažení zletilosti, tj. 18. roku věku, pokud soud nerozhodne jinak, tzn. může být zrušena kdykoliv na základě žádosti zákonných zástupců, pokud pominuly důvody, pro které byla ústavní výchova nařízena nebo pokud splnila svůj výchovný účel před dosažením 18. roku věku, avšak může být soudem výjimečně prodloužena i po dosažení zletilosti, pokud svůj účel nesplnila, nejdéle však do 19 let²⁸. (9. 192-193)

3.5 Ochranná výchova

Ochranná výchova je druhem ochranného opatření, jsou vyjmenována v trestním zákoně a definována v § 22 zákona o soudnictví ve věcech mládeže (22. 222), má účel preventivní, má též izolovat a resocializovat, ukládá jej tedy příslušný soud:

- a) **v občansko-právním řízení**, spáchá-li dítě mezi 12. - 15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit trest výjimečný,
- b) **v trestním řízení**, ukládá se ochranná výchova mladistvému mezi 15. - 18. rokem věku tehdy, jestliže ochranná výchova podle rozhodnutí soudu splní svůj účel lépe než uložení trestu odnětí svobody.

Ochranná výchova se realizuje ve výchovných ústavech, zcela výjimečně u dětí do 15 let v dětském domově se školou, v nichž je řádným pedagogickým vedením zabezpečena příprava chovance na jeho budoucí povolání. Soud může v průběhu ochranné výchovy mladistvého podmíněně umístit mimo výchovné zařízení, pokud lze očekávat, že se bude řádně chovat a pracovat. Pokud mladistvý tato očekávání nesplní, může soud rozhodnout

²⁷ Vedle rozhodnutí o tom, že u dítěte se nařizuje ústavní výchova, může soud rozhodnout rovněž o tom, že dítě se svěruje do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§ 42 zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Z dikce zákona a systematického zařazení uvedeného ustanovení vyplývá, že i zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc je jednou z forem ústavní výchovy, nejedná se o institut náhradní rodinné výchovy, třebaže v ustanovení § 46 odst. 2 věta první zákona o rodině se hovoří o rodinné péči. Soud totiž nerozhoduje o svěření dítěte do jakéhokoliv druhu péče konkrétní fyzické osoby, ale o nařízení, resp. svěření dítěte do péče ústavu nebo zařízení. Zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc je např. tzv. Klokánek provozovaný Fondem ohrožených dětí. (7. 367, 368)

²⁸ Příloha č. 3

o pokračování v ochranné výchově. Trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do dovršení 18 let. Nebylo-li do této doby dosaženo účelu ochranné výchovy, může ji soud prodloužit, nejdéle však do 19 let věku jedince. (14. 158)

Soud může ústavní nebo ochrannou výchovu rovněž zrušit a to v případě, že již dosáhne svého účelu. O místě resp. zařízení, kde bude ústavní nebo ochranná výchova realizována, rozhoduje příslušný diagnostický ústav na základě komplexního vyšetření jedince. (9. 192-193)

3.6 Dílčí závěry

Náhradní rodinná výchova má několik forem, mezi základní patří rodinná a kolektivní. Nejen mezinárodní zkušenosti ukazují na to, že jednoznačnou preferenci by měla dostávat (kromě ochranné výchovy) výchova rodinná. Bohužel tomu tak do dnešních dnů není a nebylo výjimkou, když odpovědní úředníci z ministerstva ještě před dvěma lety tvrdili, že láhev kojenci umí správně podržet pouze vyškolený personál v ústavních zařízeních (a tedy nikoli náhradní nebo skuteční rodiče...). Změna myšlení, vazeb i ochota vyjít ze zaběhaných stereotypů jednoduchých řešení pomocí ústavní výchovy na nás čeká ještě v několika nejbližších letech. Je nutno také přesvědčit některé úředníky, že např. skupinová pěstounská výchova není nekalou konkurencí ústavních zařízení, ale jen logickou a vhodnou alternativou pro zdravý vývoj dítěte. První vlaštovkou v tomto směru je novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí s účinností od 1.6.2006, o níž pojednávám v páté kapitole této bakalářské práce.

Velmi zajímavé bude také sledovat relativní novinku – mezinárodní osvojení. Analýzu konkrétního případu bych chtěla zpracovat ve své diplomové práci.

4 Orgány sociálně-právní ochrany

Otázku, na kterou je třeba v rámci této kapitoly odpovědět, je, kdo sociálně-právní ochranu dětem poskytuje či jinak zajišťuje její výkon. K tomu je třeba říci, že ve smyslu hlavních principů jsou obecnými orgány určenými k ochraně dětí soudy a k poskytování sociálně-právní ochrany pak specializované orgány. Ty určuje zákon o sociálně-právní ochraně dětí a to v § 4 odst. 1 a současně dále vymezuje i jejich působnost. Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou:

- a) krajské úřady,
- b) obecní úřady s rozšířenou působností,
- c) obecní úřady,
- d) Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- e) Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí a mládeže.

Sociálně-právní ochranu dětí dále zajišťují:

- a) obce v samostatné působnosti,
- b) kraje v samostatné působnosti,
- c) komise pro sociálně-právní ochranu dětí,
- d) další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny.

(25. 2)

S ohledem na výše uvedené je proto nutné rozlišovat mezi samostatnou a přenesenou působností výše uvedených orgánů. Zatímco orgány v samostatné působnosti rozhodují zcela samostatně, pak v případě přenesené působnosti na ně stát deleguje jisté kompetence, za což náleží těmto orgánům také finanční nárok. Moderní pojetí státní správy tak v zásadě vychází z principu dekoncentrace a decentralizace, tedy z přenesení státní moci na úroveň samosprávných celků, jejíž nejnižším článkem jsou obce a dále pak kraje.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí ve svém § 3 zřizuje Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen "Úřad") se sídlem v Brně. Úřad je správním úřadem s celostátní

působností, je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí.²⁹ V čele Úřadu je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr práce a sociálních věcí.³⁰

4.1 Dílčí závěry

Orgány sociálně-právní ochrany dětí v mnoha případech řeší velmi složité a různorodé situace, v některých situacích musí také rozhodovat o přijímaných opatřeních ve správním řízení. K tomu je třeba, aby se sociální pracovníci soustavně vzdělávali a měli k dispozici studijní a metodické pomůcky a publikace. Důležité kromě odborných znalostí je však také od jednotlivých pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí očekávat a vyžadovat nadšení pro věc, dávku empatie a dodržování morálních zásad.

²⁹ Na Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí bylo fakticky přeměněno dosavadní Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže, které pouze změnilo název a přešlo z resortu Ministerstva spravedlnosti do resortu Ministerstva práce a sociálních věcí. (17. 48)

³⁰ Zákon č. 309/2002 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon) s účinností od 1. 1. 2009 určuje, že jmenování a odvolávání ředitele se bude řídit služebním zákonem [zák. č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon)].

5 Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Dne 14. 4. 2006 byla ve Sbírce zákonů v části 46 publikována novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, zákon č. 134/2006 Sb., s účinností od 1. 6. 2006.

Tato právní úprava prohloubila ochranu dětí, které jsou na základě žádosti rodičů opakovaně umisťovány do kojeneckých ústavů, dětských domovů a dalších zařízení, a děti ohrožovaných násilím mezi rodiči nebo jinými fyzickými osobami. Posílila práci s biologickou rodinou a umožnila tak dítěti zachování rodinného prostředí. Zákon zakotvuje možnost svěřit dítě na přechodnou dobu do pěstounské péče, a to zejména v případech, kdy dítěti v rodině nejsou zajištěny potřebné podmínky (např. Klokánek). Jde o dobu, než rodiče vyřeší své problémy, a dítě se tak bude moci relativně brzy vrátit zpět do vlastní rodiny.

Novela pamatuje i na děti, které žijí v zařízeních ústavní výchovy. Orgány sociálně-právní ochrany musí pravidelně spolupracovat s rodiči těchto dětí i po jejich odebrání z rodiny. To má především pomoci řešit sociální situaci rodiny a umožnit tak dítěti jeho návrat domů. Vychází se zde ze zásady, že primárním zájmem dítěte je žít s vlastními rodiči, popř. blízkými osobami.

Ochrana dětí se rovněž zvýšila tím, že lékařům, kteří mají podezření na týrání či zneužívání dítěte nebo zanedbávání péče o ně, stanovila povinnost tuto skutečnost zaznamenat a záznam zaslat příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí (tím samozřejmě není dotčena oznamovací povinnost podle trestního zákona).

Významně se zvýšila odměna pěstouna. Dávka vzrostla na dvojnásobek dosud vyplácené částky. Nově dostávají pěstouni za každé dítě místo dřívějších 1 200 Kč měsíčně 2 400 Kč. V případě pěstounů, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče, a pěstounů pečujících alespoň o tři děti nebo alespoň o jedno dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené, které vyžaduje mimořádnou péči, činí výše odměny pěstouna 15 600 Kč. Tato částka může být v některých specifických případech ještě vyšší.

Další změny se týkají pověřených osob, které mohou poskytovat sociálně-právní ochranu. Praktické zkušenosti ukázaly, že lidé, kteří přicházejí do přímého kontaktu s dětmi, kterým sociálně-právní ochrana náleží, tedy především s dětmi zanedbávanými, týranými či zneužívanými, musí být schopni posoudit nebezpečí, které dítěti hrozí, a včas mu zajistit

potřebnou odbornou pomoc. Proto je nezbytné, aby tyto osoby měly příslušné odborné vzdělání a praxi.

Nově novela zavedla státní příspěvek pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Ten náleží za každé dítě, které je do takového zařízení svěřeno na základě rozhodnutí soudu či na doporučení orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Průměrná výše tohoto příspěvku činí měsíčně 14 700 Kč na jedno dítě. V praxi to znamená zlepšení finančních podmínek pro tato zařízení, což je jistě krokem kupředu.

5.1 Dílčí závěry

Novela přinesla mnoho důležitých novinek, které mění náhled na péči o opuštěné či týrané děti a preferuje výchovu rodinnou – ať už biologickou, nebo náhradní – před výchovou ústavní, což nejenom přibližuje naši zemi politice v této oblasti zemím vyspělým evropských, ale také více prospívá dětem a více je přibližuje k běžnému normálu – úplné či neúplné rodině. Lépe upravuje nejen postupy orgánů sociálně-právní ochrany dětí např. v oblasti sanace rodiny či ve spolupráci s dalšími orgány a institucemi provádějícími sociálně-právní ochranu dětí.

Nezanedbatelné je i zlepšení finančního ocenění pěstounů a nestátních organizací pečující o děti vyžadující okamžitou pomoc.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažila srozumitelně popsat problematiku sociálně-právní ochrany dětí a mládeže. Zjistila jsem, že tato problematika je v literatuře velmi často popisována složitě a mnohdy nepřehledně. Z tohoto pohledu jsem si pak ujasnila, že sociálně-právní ochrana dětí a mládeže není vymezena jen jedním či dokonce samostatným právním odvětvím, ale představuje interdisciplinární pojem, jehož jednotlivá kritéria a obsahová náplň úzce zasahuje do několika právních odvětví, a to jak práva veřejného, tak práva soukromého.

V rámci právního systému má ochrana dětí a mládeže specifické postavení, pro jehož bližší identifikaci jsem v začátku této práce pokusila vymezit alespoň základní právní pojmy a určit pojmově místo v systému právní regulace a právním systému. Což bylo mým prvotním cílem.

Dalším z mých cílů bylo nastínit základní instituty. Tomuto jsem se podrobně věnovala v následujících kapitolách, kde jsem podrobně rozebrala témata. V neposlední řadě jsem si vytyčila nelehký úkol danou problematiku shrnout do uceleného celku, o čemž vypovídá moje práce.

Z mých zjištění vyplývá, že problematika sociálně-právní ochrany dětí a mládeže je problematikou relativně novou, na kterou reagují aktuální zákony, jejich novelizace a přesun od centralistické úlohy státu k stále větší decentralizaci a dekoncentraci s místní znalostí aktuálních problémů. Z vývoje v posledním období lze usuzovat na narůstající význam obecních a nestátních zařízení (SOS vesničky, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc – Klokánky Fondu ohrožených dětí apod.) rodinného typu před neosobní ústavní výchovou. Taktéž zvýšení odměn pěstounům ukazuje na to, že stát si uvědomuje významnost těchto lidí pro společnost.

Jelikož základním kritériem práce orgánů sociálně-právní ochrany dětí je prevence, nesmí být pracovník tohoto orgánu úředníkem, ale musí být hlavně sociálním pedagogem, což na něj klade požadavky na právní, sociální, psychologické, pedagogické, komunikační a multikulturní znalosti s požadavkem na osobní angažovanost pro zájmy, potřeby a zdravý rozvoj všech ohrožených dětí v jeho obvodu.

Dle mého názoru jsem dosáhla jednoho ze svých hlavních cílů, a to na poměrně krátkém prostoru ukázat čtenáři poměrně přehledným způsobem celou šíři popisované

problematiky a navíc nastítnit aktuální problémy a možné budoucí směřování sociálně-právní ochrany dětí a mládeže.

V neposlední řadě jsem i propojením teoretické části s částí praktickou prezentovala, že pro určité rodiny je práce sociálních pedagogů nezastupitelná při řešení jejich potíží. Bohužel i z tohoto případu lze konstatovat, že většinou pomoc přichází pozdě a dokáže pouze škody zmírňovat, ne je odstraňovat. Práce pracovníků sociálních odborů, výchovných ústavů, apod. je však zatím stále nedoceňovaným úsilím o pomoc dětem a dospívajícím v problémových životních situacích.

Resumé

Má bakalářská práce si klade za cíl ukázat čtenáři poměrně přehledným způsobem celou šíři popisované problematiky a navíc nastínit aktuální problémy a možné budoucí směřování sociálně-právní ochrany dětí a mládeže.

V prvním oddíle se věnuji základním pramenům práva a právnímu postavení sociálně-právní ochrany dětí a mládeže v České republice. Mohu konstatovat, že v právním systému ČR je problematika ochrany dětí a mládeže zpracována podrobně, je obsažena v základních ústavních zákonech naší republiky, je obsažena v obecných zákonech i zákonech speciálních. Naše země také ratifikovala několik zákonů mezinárodních, z nichž nejdůležitější je Listina základních práv a svobod a Úmluva o právech dítěte.

V druhém oddíle své bakalářské práce se zaměřuji principy a základní opatření sociálně-právní ochrany dětí a mládeže. Mohla jsem shledat, že zákonodárce při vytváření současné koncepce úpravy sociálně-právní ochrany dětí a mládeže se zaměřil na co největší prevenci a decentralizaci. Dalším nepopiratelným faktem je maximální zájem o prospěch a blaho dítěte. Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže je poskytována nejen občanům ČR, ale také občanům jiných národností, na našem území dočasně, či trvale žijících.

Ve třetím oddíle se věnuji různým druhům náhradní rodinné výchovy. Náhradní rodinná výchova má několik forem, mezi základní patří rodinná a kolektivní. Nejen mezinárodní zkušenosti ukazují na to, že jednoznačnou preferenci by měla dostávat (kromě ochranné výchovy) výchova rodinná. Relativní novinou je tzv. mezinárodní osvojení.

Čtvrtý oddíl dává schematický přehled o orgánech sociálně-právní ochrany dětí a mládeže.

V pátém oddíle uvádím novinky zákona o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže s účinností od 1. 6. 2006. Tato novela přinesla mnoho důležitých novinek, které mění náhled na péči o opuštěné či týrané děti a preferuje výchovu rodinnou – ať už biologickou, nebo náhradní – před výchovou ústavní. Dále více oceňuje (finančně) pěstouny a nestátní organizace pečující o děti vyžadující okamžitou pomoc.

Anotace

Děti a mládež se mnohem častěji než dospělí mohou dostat v důsledku své zranitelnosti do obtížné situace. Proto existuje systém sociálně-právní ochrany dětí a mládeže.

Právní úprava ochrany dětí a mládeže je obsažena v mnoha pramenech. Sociálně-právní ochrana je totiž interdisciplinární pojem, jehož jednotlivá kritéria a obsahová náplň zasahují do několika právních odvětví (jak práva veřejného, tak soukromého).

Pojem sociálně-právní ochrany není jednoznačně vymezen. Obecně můžeme říci, že zahrnuje zejména opatrovnictví, poručenství, poskytování zvláštní ochrany dětem, které nejsou v péči svých rodičů, včetně systému náhradní rodinné výchovy, výchovně poradenskou činnost, hmotnou podporu nezaopatřených dětí a jejich rodičů a speciální ochranu dětí a mladistvých trestněprávními předpisy. Orgány sociálně-právní ochrany vykonávají preventivní a poradenskou činnost, ukládají výchovná opatření, podávají soudu návrh na nařízení předběžného opatření a další návrhy na rozhodnutí ve prospěch dětí a mládeže.

Náhradní rodinná výchova je definována jako právem předvídaný vztah mezi nezletilým dítětem a jiným občanem, než je rodič dítěte, který vznikl na základě soudního rozhodnutí o svěřeni dítěte do výchovy. Do tohoto systému patří osvojení, poručenství, pěstounská péče, ústavní výchova a ochranná výchova.

Klíčová slova

Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže, principy, opatření (preventivní opatření, výchovná opatření, předběžná opatření, poručenství, opatrovnictví), náhradní rodinná výchova (osvojení, pěstounská péče, svěřeni dítěte do výchovy jiného občana, ústavní výchova, ochranná výchova).

Annotation

The children and the juvenile, due to their vulnerability, can more often than adults run into difficulties. Therefore the system of social-legal protection of children and juvenile exists.

The legal regulation of this protection is comprised in many sources of law. The social-legal protection is, to wit, an interdisciplinary concept of which the individual criteria and contents touch the several branches of law (both public and private law).

The term of social-legal protection is not explicitly defined. Generally, we can say that it embraces particularly a custodianship, a guardianship/a wardship of a minor, a provision of special protection the children which are not in the parental care including a system of substitute for family care, the reformatory/corrective/educational and the consulting activities, a material maintenance/allowance of unprovided children and their parents and a special protection of children and juvenile guaranteed by criminal law.

The substitute for family care is defined as a relationship between a minor and another person different from his parents foreseen by law which has been created by a judgment awarding the custody of a child. This system contains an adoption, a wardship of minor, a foster care, a detention in a special medical treatment institution and a protective youthful and young offenders rehabilitation.

Keywords

Sociolegal protection of children and juvenile, principles, measures (preventive measures, reformatory measures, preliminary measures, guardianship/wardship of minor, custodianship), substitute for family care (adoption, foster care, award of custody of children to another person, treatment in a special in-patient institution/detention in a special medical treatment institution, protective youthful and young offenders rehabilitation).

Seznam použité literatury

1. ČICHONĚ, M. *Sociálně právní ochrana dětí a mládeže I. díl*. 1. vyd. Ostrava: OU v Ostravě, PF, 2004, 44 s. ISBN 80-7042-363-3
2. FILIP, J. a kol. *Ústavní právo I. díl*. 2. vyd. Brno: MU, 1997, 393 s. ISBN 80-210-1492-X
3. HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. *Zákon o rodině. Komentář a předpisy související*. 7. vyd. Praha: Linde Praha a. s., 2005, 304 s. ISBN 80-7201-517-6
4. HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. *Zákon o rodině. Komentář*. 2. vyd.. Praha: C. H. Beck, 2001
5. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006, 398 s. ISBN 80-7239-192-5
6. JELÍNEK, J., SOVÁK, Z. a kol. *Trestní zákon a trestní řád*. 20. vyd. Praha: LINDE, 2004, 959 s. ISBN 80-7201-450-1
7. KEJDOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z. *Právo a sociální politika*. Brno: IMS, 2005
8. KOLEKTIV AUTORŮ. *Základy speciální pedagogiky*. Brno: IMS, 2003
9. KRAUSOVÁ, L., NOVOTNÁ, V. *Sociálně právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, 228 s., ISBN 80-7357-214-1
10. MATĚJČEK, Z., KOLOUCHOVÁ, J., BUBLEOVÁ, V. et al. *Osvojení a pěstounská péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 155 s. ISBN 80-7178-637-3
11. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, 335 s. ISBN 80-7178-226-2
12. NOVOTNÝ, Z., SCHELLE, K., TOMANOVÁ, J. a kol. *Právní nauka pro školy i praxi*. 4. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000, 353 s. ISBN 80-210-1118-1
13. ZÁLESKÝ, R. *Nová úprava zprostředkování a realizace osvojení*. Bulletin advokacie, 2001, č. 2
14. Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte, *Zákon o rodině a související předpisy*. Edice Úplné znění, č. 266, Ostrava-Hrabůvka: Sagit, 2001

15. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, *Ústava České republiky, Listina základních práva a svobod*. Edice Úplné znění, č. 480, Ostrava-Hrabůvka: Sagit, 2005
16. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
17. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, *Zákon o rodině a související předpisy*. Edice Úplné znění, č. 266, Ostrava-Hrabůvka: Sagit, 2001
18. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
19. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, *Občanský zákoník a související předpisy*. Edice Úplné znění, č. 543, Ostrava-Hrabůvka: Sagit, 2006
20. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
21. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení), ve znění pozdějších předpisů
22. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, *Trestní předpisy, přestupky*. Edice Úplné znění, č. 558, Ostrava-Hrabůvka: Sagit, 2006
23. Zákon č. 309/2002 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon)
24. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, *Zákoník práce 2007*. Edice Úplné znění, č. 568, Ostrava-Hrabůvka: Sagit, 2006
25. http://www.mpsv.cz/files/clanky/995/jihm_230206.pdf
26. <http://aktualne.centrum.cz/domaci>
27. <http://www.mvcr.cz/sbirka/2006/2006.html>, [citováno dne 20. 11. 2006]

Seznam příloh

Příloha č. 1 Případ nezletilé B. vychovávané adoptivními rodiči z pohledu pracovníka sociálně-právní ochrany dětí a mládeže	51
Příloha č. 2 Návrh na nařízení předběžného opatření	64
Příloha č. 3 Osobní list mladistvého, který má být umístěn v diagn. ústavu pro mládež	66
Příloha č. 4 Souhlas městského úřadu s pobytem dítěte mimo ústavní zařízení u rodičů nebo jiných osob	68
Příloha č. 5 Přehled osob pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany dětí pro Jihomoravský kraj	69

Příloha č. 1 Případ nezletilé B. vychovávané adoptivními rodiči z pohledu pracovníka sociálně-právní ochrany dětí a mládeže

V průběhu vypracování své bakalářské práce jsem měla možnost u blíže nejmenovaného obecního úřadu obce s rozšířenou působností podílet se na sledování případu na odboru sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se o případ nezletilé B., která je vychovávána adoptivními rodiči. Ve věku šestnácti let se dostala do obtížné situace, kterou bylo třeba řešit s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Praktická část obsahuje přepisy úředních záznamů, které věrně zachycují celý vývoj. Součástí jsou i některé písemnosti dotčeného obecního úřadu.

Z důvodu ochrany osobních údajů (zákon č. 101/2000 Sb.) nejsou v následujícím textu uváděna plná jména, pouze začáteční písmena, rovněž jsou zde vynechány všechny místní údaje, jednací čísla a všechny údaje, které by mohly vést k identifikaci případu.

5. 2. 03

Na oddělení se dostavila matka nezletilé B. která sděluje, že si z dcerou neví rady, tato své rodiče neposlouchá a nerespektuje, ze školy chodí pozdě domů, nechce se jí do učení, v pokoji si neuklízí, nepomáhá. Matce se jeví vše negativně. Jelikož nemohli mít vlastní děti, B. si vzali z dětského domova asi ve 2 letech. Matka uvádí, že jí v ústavu říkali něco o jejích biologických rodičích, myslí si, že se v ní probouzejí stejné geny, jaké měla její matka.

12. 3. 03

Provedeno šetření ve škole nezletilé B. Třídní učitelka sdělila, že B. nikdy nebyla vzorná žákyně, poslední dobou se její prospěch rapidně zhoršil. Z některých předmětů propadá, do školy chodí nepřipravena, nenosí pomůcky, je nespolehlivá, připadá jí, že si občas vymýšlí, aby byla centrem pozornosti. Celkově ji hodnotí záporně.

25. 3. 03

Proběhl pohovor na oddělení, kde se dostavili rodiče i nezletilá B. Byli dotazováni na současnou situaci ve škole i doma. Situace je komplikovaná. B. má k rodičům spoustu připomínek. Rodiče naopak vidí na B. spoustu chyb. Situace je s nimi podrobně rozebrána, jsou stanovena určitá pravidla spolupráce. Rovněž zde byla snaha navést je k sepsání těchto pravidel na papír, aby bylo jasno, co je třeba dodržovat a co bude následovat v případě nedodržení těchto pravidel. Tato pravidla stvrzují všechny zainteresované osoby svým podpisem, jako projeveným souhlasem.

10. 4. 03

Telefonicky kontaktována matka, sděluje, že se B. snaží pravidla dodržovat. Někdy se jí to daří více, jindy méně, ale situace je snesitelná. Větší problémy nejsou, pokud se něco vyskytne, sama se ozve.

2. 6. 03

Po návštěvě rodičů, kteří uvedli, že B. vůbec dohodu nedodržuje. Navštívena B. ve škole. Ta uvedla, že dohoda funguje. Je to teď doma lepší, rodiče jsou klidnější, ona uklízí, učí se, domů chodí včas, snaží se...

Hovořeno s B., že rodiče mají jiný názor, je vyzvána, aby začala znovu pěkně od začátku a řekne pravdu. Uvedla, že teda dohodu nedodrží. Znovu hovořeno o následcích. Řekla jsem jí, že jí dávám šanci. Jednám s ní na rovinu a chci aby i ona tak jednala. Chci, aby mi řekla, co se děje, proč se tak chová. Chci ji pomoci. To, co řekne nikomu neřeknu, nebudu si to psát.

Řekla, že mamka dost pije, otec mívá. Mamka je nervózní, protivná, náladová. Doma ji to nebaví, raději jde pryč. Ale už nebude utíkat, protože s kamarády, se kterými bývala se pohádala. Prý ji jen využívali.

Chtěla by zvíře – koně nebo krávu, ale nemají doma prostor. Dřív chodila na jízdárnu, ale teď tam není místo.

Zlepšila se v zeměpise, ještě si musí opravit matiku, fyziku a chemii. Domluvena další schůzka na 10.6.2003.

10. 6. 03

B. přišla dle dohody. Mluvily jsme o víkendu, jak se měla, co dělala, o trávení jejího volného času. Přiznala, že v sobotu přišla o hodinu později. Do poradny se jí moc nechce. Komunikace je lepší. Včera si povídala s „máti“, která sama rozhovor navrhla.

Ukázala mi deníček, kde bylo okolo pěti zápisů, pravděpodobně ho začala psát nedávno, protože už v prvním zápise píše o Radimovi, se kterým začala chodit asi před měsícem až měsícem a půl. Píše tam, že ji vlastní rodiče do dvou let mlátili, ale nikdo jí to nevěří. Její nevlastní rodiče na ni křičí, necítí od nich lásku a bezpečí, mají raději flašku dobrého pití, než ji. Má ráda Radima, hodně jí pomohl, naučil ji, že život není jenom hrozný. Dřív si to myslela. Prý měla bratra, ale ten už nežije.

V deníčku bylo zaznačeno, co má ráda a co ne:

+ číslo: 17	x	– 15
+ zvíře: pes, kuň, kráva	x	– jedovatí hadi
+ jídlo: hranolky, cola, fernet, pivo	x	– špenát
+ skupiny: Kabát, Eminem, Jožo Ráž	x	– dechovka
+ člověk: Radim	x	– máti, fotr

B. sděluje, že občas od mamky dostane, např. vařečkou, či řemenem, ale prý to není tak hrozný. Někdy jí nechá mrznout venku i dvě hodiny – prý, když chce být venku, tak ať je.

Mluvila o sobě, že je hodně citlivá a romantická. Nedává to však najevo, aby ji někdo nevyužil, nezranil. Dřív měla jen kamarády, kteří ji využívali.

Ukázala mi fotku, na které je s nejlepší kamarádkou Luckou (sedí s ní v lavici) a dopis od ní. Lucka tam píše, jak moc ji má ráda, jak si jí váží a že ji vždy zajímá, co B. prožívá. Nazývá ji v dopise ségrou.

Zítřejší bude volat Radim. Řekl jí, že až přijde z vojny, nechce se vázat. Neví, jak to dopadne. Chtěla by s ním dál chodit.

O prázdninách plánuje, že pojede k babičce jedné a pak druhé.

Asi čtvrt hodiny před koncem schůzky vytáhla z batohu třibarevnou šňůrku, kterou měla taky na ruce a jako provázek na stahování v batohu. Označila ji jako náramek přátelství. Má jich doma hodně. Pořád jí v ruce šudlila a při loučení mi ji s rozpaky dala.

Byly domluveny pravidelné schůzky s B., navrhla ve středu v 13.00. Chce přijít i zítra.

Nevím, zda to celé není jen póza – deníček o hrůzách, náramek...

11. 6. 03

B. přišla o půl hodiny později prý nacvičovali na rozlučkovou akci s učiteli – nějaké tanečky. Dnes dostala z fyziky dvě dvojky. Zítra má být vyvolaná ze dvou předmětů a v pátek z jednoho. Dnes se chce učit.

Skoro celou schůzku mluvila o psovi – vlčákovi, kterého by chtěla, aby ho mohla chodit cvičit – na cvičišť. Chtěla by např. štěně z útulku, které zažilo špatné zacházení, které něco má za sebou a něco blbého si prožilo v dětství. Alespoň by si rozuměli, že život není jednoduchý.

Upozorněna, ať zváží, zda bude mít na něj čas až začne chodit na střední školu, která je v jiném městě. Rovněž bylo hovořeno o financích. B. by chtěla jít na brigádu, ale v Albertu ani v EN FINU už není místo a matka ji nechce pustit do jiného města.

Radim už volal. Přijede příští týden, tak se domluví. Ještě se neví, zda budou dál spolu chodit. Naznačila jsem, že už by mohla jít, aby stihla autobus a mohla se doma učit. Řekla, že furt něco jede. Připadalo mi, že se jí nechce.

Příští schůzka bude v úterý 17. 6. Navrhla jsem, že by mohla donést nějaké fotky, že by mě zajímalo, kde jezdívá, co dělá.

17. 6. 03

Přišla B. a hned vytáhla fotky a začala je ukazovat a říkat, kde to je a kdo tam je. Všechny byly z jejího dětství, když byla malá, často slavila narozeniny, byla se sestřenicemi, rodinou – babičkami, tetou, strýcem a taky často s různými psy, které měla.

V sobotu byla na kácení máje, kam šla se dvěma kamarády. Potkala tam Radima a porafali se. Nadával, že by s ní chtěl být někdy sám a taky mu prý někdo řekl, že chodí s jiným klukem. Takže B. řekla, že se má blbě, protože je s Radimem pohádaná. Později však řekla, že se ten den opil a říkal jí, že jí má rád a chce si ji vzít. Ptala se, kdy se může vdát. Společně jsme našly v zákoně o rodině, že již od 16 let (se souhlasem soudu). Hovořeno o tom, zda Radim je partner na celý život, zda si uvědomuje, co takové manželství obnáší. B. mluvila něco jako, že kdyby se Radim oženil, nemusel by jít na další 3 roky na vojnu, což už podepsal. Ale prý nemusí ani, když se neožení (?). Příští týden končí vojnu, tak se uvidí.

Taky je pohádaná s celou třídou. Byla našťvaná na Radima a pak vybuchla a začala ječet přes celou třídu. Teď se s nikým nebaví. Ani s Luckou. Ta se s ní chtěla udobřit, ale B. nechtěla. Neví, jestli půjde na rozlučkovou akci, kterou mají o víkendu.

Ve škole si všechny známky zlepšila, takže z ničeho nepropadne.

Doma je to teď celkem v pohodě. S mamkou se dá bavit.

Taky se B. ptala, zda ji pustím na hudební festival. Chtěla by tam jít. Řekla jsem jí, že pokud se neopije a domluví se s rodiči, já s tím souhlasím.

Jely jsme spolu autobusem domů. B. před se před domem dívala k benzínce a potom naproti k hospodě a napůl pro sebe řekla: „Taťka není v hospodě tak to klidně můžu jít domů.“

25. 6. 03

B. dnes přišla o 20 minut později. Uvedla, že akce se třídou byla dobrá. Se spolužáky se udobřila, s Luckou se taky už baví. Přiznává, že v neděli nepřišla, toulala se s kamarádem po městě. Byla našťvaná na mamku, protože jí říká s kým se má a nemá bavit. Chtěla by, aby jí mamka víc věřila (že se jí nic nestane, když bude přes noc venku). Hovořeno o zodpovědnosti, kterou vůči ní rodiče mají, o důvěře, kterou je potřeba vybudovat... B. mamka jí všechno zakazuje – např. jít ven dřív, než si vyžehlí. Připomenuta dohoda, ve které jsou napsaná pravidla a činnosti, které bude B. dělat – matka tedy jen chce, aby dohodu dodržovala a plnila si svoje povinnosti.

Včera se rozešla s Radimem, odjel na tři roky na vojnu. Možná se uvidí o víkendu, prý by mohli být dobří kamarádi.

Stále mění názor na to, zda se dá s rodiči (máti) bavit či ne. Je prý zvědavá, jestli něco vymyslí až dostane vysvědčení a jestli budou oslavovat její narozeniny. Většinou oslavují jen s rodinou.

Možná by chtěla, aby někde o prázdninách jela s rodiči – např. na výlet do ZOO, na Hostýnek, do přírody. I kdyby to navrhla, máti stejně nebude chtít. Doporučeno, ať to zkusí, ale je připravena, že bude její návrh zamítnut – (ať není zklamaná).

Uvědomuje si, že o víkendu porušila dohodu, neví, co teď bude – prý to záleží na mě. Upozorněna, že na ni. Plánuje tedy, že o víkendu bude doma, pomůže s úklidem...

20.9. 03

Dostavila se B. uvedla, že se jí v učilišti, kam nastoupila líbí, spolužačky i učitelé jsou fajn, vše je super. Připouští, že se doma občas vyskytují nějaké problémy, hlavně když se vrátí pozdě domů. Na dotaz, co je podle ní pozdě, uvádí že to je různé, přes týden je to kolem 18:00, někdy i později, o víkendech kolem 2 hodin ráno, někdy přespí u kamarádky, mamce se to nelíbí. Připomenuta dohoda, kterou sepsali spolu s rodiči. B. se do toho nechce, tvrdí, že je již na střední škole, že ostatní kamarádky nemají tak přísné pravidla apod.

5.10. 03

Navštívena v dopoledních hodinách matka, která je nyní na Úřadu práce. Sdělila, že B. žádné dohody nedodrží, občas celý víkend není doma, přijde až někdy nad ránem domů. Občas je z ní cítit alkohol, bývá jí špatně. Matka uvádí, že si s ní neví rady, kdyby věděla, jak všechno bude, asi by si ji nikdy nebrali. Tvrdí, že sama má zdravotní problémy, nyní přišla opět o práci, s manželem se často hádají. Dotazována, jak to je s požíváním alkoholu u jejího muže a u ní. Připouští, že „když má nervy“, tak si něco dá na uklidnění, ale ne moc. Manžel občas po práci zajde do hospody, ale moc nepije, je pravda, že výjimečně přijde podnapilý.

30.10. 03

Telefonuje matka, že B. nechodí do školy, potuluje se z kamarády po městě. Stalo se, že nepřišla domů. Domluveno že s B. promluví a celou věc probereme.

07.11. 03

Na oddělení se dostavila B., sděluje, že jí škola nebaví, že to byl omyl, radši by šla dělat něco ke zvířatům, nejlépe ke koňům či ke psům. Místo do školy radši chodí s kamarády po městě, jedná se o náhodné kamarády, které zná z nádražní restaurace. Na otázku co celý den dělají odpovídá, že klábosí o životě, občas k někomu zapadnou domů a podobně. Někdy opravdu nestihne přijet domů, vymlouvá se, že nestíhá vlak nebo autobus.

B. vysvětleno, že to tak dál nejde, pokud bude takto dál pokračovat, bude z naší strany podán návrh na stanovení výchovného opatření, a to dohledu nebo i ústavní výchovy.

Pokud B. nebaví zvolený obor, měla by uvažovat o změně, tím, že nebude chodit do školy, se nic nevyřeší.

16.11. 03

Telefonuje matka, že B. odvezli do nemocnice, že si pořezala žíly, museli volat sanitu. Uvažuje, že s ní navštíví psychiatra a nechá jí umístit do nějaký čas do psychiatrické léčebny. Následně potvrzuje její umístění do psychiatrické léčebny v Kroměříži.

19.12. 03

Na oddělení se dostavila matka B., tvrdí, že se situace po návratu B. z psychiatrické léčebny částečně zklidnila. B. do školy zatím dochází, občas má světlé chvíle, je s ní i řeč. Z matky byl cítit alkohol, i když se snažila, aby nedýchala směrem ke mně. Stěžovala si, že nemůže stále najít práci, nikde jí nechťejí, neví co bude dělat.

08.01. 04

Na zastávce hovořeno s otcem, uvádí, že Vánoce proběhly v klidu. B. do školy chodí, jaké má momentálně známky, to opravdu neví, asi to moc slavné nebude, jistě tam bude hodně neomluvené absence.

11.01. 04

Navštíveno střední odborné učiliště, které B. navštěvuje. Hovořeno s třídní učitelkou a se zástupcem ředitele. B. má velice slabý prospěch, docházka je také velice nepravidelná, hodně absence má omluveno od rodičů, ale také vůbec neomluveno. Na praxi se jí také nedaří, nemá k šití žádný vztah, kde může, tak se všemu vyhýbá, na učitele je drzá až vulgární. Dle zástupce by bylo vhodnější, pokud by přestoupila na nějaký jiný obor.

18.02. 04

Telefonicky hovořeno s otcem, který sdělil, že je vše při starém, že nějaké problémy s B. jsou, ale že to není až tak hrozné. Do školy chodí, i když občas má nějaké úlety, známky nic moc, přes víkendy se občas zdrží někde do rána u svých kamarádů. Po chvíli připustí, že někdy nepřejde domů ze školy, což značně rozčílí hlavně matku, on si na to zvykl. Domluveno, že sdělí B., aby se dostavila příští týden na úřad.

23.02. 04

V odpoledních hodinách se dostavila B., mluvíme o škole a o tom, jak to vypadá doma. Připouští, že do školy občas nejde, se známkami je to horší. Stěžuje si, že si s rodiči nerozumí, doma jí to nebaví, matka čím dál více pije, navenek se tváří jako vzorná matka, doma je velice často opilá, žádnou práci si nehledá, z otcem se neustále hádají, on také tráví hodně času v hospodě, nevidí, co by ji mělo držet doma.

19.03. 04

Telefonuje matka B., má setřelý hlas, je zřejmé, že je pod vlivem alkoholu, dožaduje se mé okamžité návštěvy, chce situaci s B. okamžitě řešit, neví si s ní rady. Pak uprostřed věty pokládá telefon, pokouším se zpětně volat, telefon je však vyvěšen.

21.03. 04

Navštívena matka doma, dlouho nikdo neotvírá, pak přece otevře, omlouvá se, že si zdřímala a že přeslechla zvonění. K hovoru přede dvěma dny říká, že se asi vyskytla nějaká porucha na síti. Na dotaz co chce řešit a jak se věci mají, říká, že je vše při starém, ráda by chtěla vědět, jaké jsou možnosti přestupu na jinou školu. Hovořeno o této problematice.

10.04. 04

Telefonuje matka, že B. byla z učiliště vyloučená, bude se evidovat na úřadu práce. Jako důvod vyloučení uvádí záškoláctví, a další problémy s chováním ve škole. Matka dále uvádí, že to s B. není růžové, stále častěji chodí pozdě domů a nebo domů ani nepřejde, je z ní cítit alkohol, občas přijde podnapilá, našli u ní i marihuanu.

15.04. 04

Navštíveno střední odborné učiliště, ze kterého byla B. vyloučena. Hovořeno s ředitelem o vyloučení B. Tento sdělil důvody, které se částečně shodují s tím, co uvádí matka. Potvrzuje, že rodiče se školou nespolečně pracovali, mnohé omluvenky byly z jejich strany pouze účelové, dalo by se to charakterizovat jako skryté záškoláctví. Předán dopis, který měl přichystaný k odeslání, ve kterém sdělují vyloučení B.

28.04. 04

Hovořeno s B. která sdělila, že jí škola nebavila, že si chce najít nějakou práci a že se bude živit sama. Připouští, že domů občas nepříjde, ale matka s otcem z toho dělají velkou vědu, je přece u kamarádů tak co, do školy jít ráno nemusí, takže o nic nejde. Opětovně probrány její práva a povinnosti, upozorněna na požívání alkoholu a podobně...

08.05. 04

Kontaktována matka B., ta uvádí, že B. se občas někde zapomene, dá se to s ní vydržet. Práci vzhledem k nízkému věku stěží někde sežene, ani se o to nepokouší. Od rodičů nějaké kapesné dostává, ale neví, za co je utrácí, ani jakou má potřebu peněz, či jak získává další finanční prostředky. Pokud je B. doma, moc nepomáhá, spíše nic nedělá, většinou je ve svém pokoji a poslouchá hudbu nebo „čučí do blba“.

18.07. 04

Volá matka B., sděluje, že B. byla přistižena na taneční zábavě v bezvědomí. Při ošetřování v nemocnici u ní bylo nalezeno větší množství marihuany. Byla obviněna z držení nepovolené látky, hrozí jí trestní stíhání.

17. 8. 04

Navštíven diagnostický ústav. Nejdříve hovořeno s B.. Ta uvedla, že „to zvládá“. Líbí se jí tu, tady by klidně zůstala, ale nechce do jiného ústavu. Raději by však domů, chce si najít školu – obor kuchař-číšník nebo servírka. A co když jí nikam nevezmou? Bude si hledat brigádu. Myslí si, že by nějakou mohla sehnat. S rodiči v současnosti vychází prý dobře. Řekla matce, že se nemůže změnit za tři měsíce, že musí mít s ní trpělivost. Také B. uvedla, že si během pobytu v ústavu hodně věcí uvědomila a když se dívá zpětně na to, co dělala, ví, že teď by mnoho věcí udělala jinak. Během našeho rozhovoru jí telefonovala matka. Rovněž jsme mluvili o různých možnostech, které teď B. má. B. působila spokojeným a vyrovnaným dojmem.

Poté hovořeno s ředitelkou. Ta uvedla, že nevěří tomu, že B. si najde nějakou školu. Má velmi nízké svědomí a při prvním odmítnutí to vzdá. Také si myslí, že její chování (sliby a plány) mohou být účelové, tedy k získání různých výhod. Rodinné zázemí nějaké je, ale s rodiči nelze intenzivně pracovat, ani je jakkoliv předělat. Proto se zde snaží, aby pochopila, že rodiče se nezmění a ona je musí brát takové, jací jsou. Domluveno, že pokud si B. školu najde, je možné prodloužení dovolenky. Jinak se vrátí zpět do diagnostického ústavu.

31.8.2004

Bez předvolání se dostavila matka nezletilé B. i s dcerou. Sdělují, že B. zítra nastupuje do 1. ročníku středního odborného učiliště, obor kuchař-číšník. Matka uvádí, že je dohodnuta s kurátorkou, že pokud bude B. pokračovat ve studiu, nemusí se do diagnostického ústavu vrátit.

Sděleno, že situaci projednáme s diagnostickým ústavem a ozveme se.

Následně jednáno se sociální pracovníci příslušného diagnostického ústavu (ředitelka nepřítomna), sdělena situace s tím, že se dnes B. do zařízení nevrací. Kolegyně probere s vedením možnost podmíněného propuštění a ozve se. Naše další kroky dle výsledku.

7. 9. 04

Matka B. zaslala SMS zprávu: „Paní kurátorko, B. se opět fláká. Byla pryč od pátku, vrátila se až dnes. Dělá si co chce. Jak ji máme zpět do diagnostického ústavu dopravit? Já jsem nemocná a manžel jede pryč.“

Telefonováno ředitelce do diagnostického ústavu pro mládež. Ta se podivovala, proč matka nezavolala jim. Domluveno, že dnešním dnem B. ukončujeme dovolenku. Matka B. pošle do ústavu. Pokud B. odjet odmítne, matka bude kontaktovat policii a diagnostický ústav, případně by někdo z ústavu pro B. přijel.

Telefonováno matce B. Sdělena domluva s ředitelkou. Matka uvedla, že policii kontaktovat nebude, protože když B. utekla na Master of rock a kontaktovali je, policie řekla, že přece ji nebudou hledat mezi tolika lidmi a že se určitě vrátí. Také matka uvedla, že B. se poflakovala se 49-letým „nefachčenko“. B. jí řekla, že od června neměla menstruaci, na gynekologii s matkou jít nechce. Do školy chodila první tři dny. První den se vrátila pozdě v noci. V pátek večer jí tedy matka zakázala jít ven, že již si to vybrala ve středu. Jinak údajně ke konfliktu nedošlo. Také propila peníze na stravenky. Matka ji již doma nechce.

8. 9. 04

Telefonováno matce B. Ta uvedla, že B. včera ve tři odpoledne odešla, že jde vrátit knížku a už se nevrátila. V osm večer volala matce babička B., že tato sedí v hospodě s Olinem. B. se nechce vrátit zpět do diagnostického ústavu. S matkou domluveno, že dojede na Policii ČR to nahlásit.

Dostavila se matka, uvedla, že byla na policii, tam jí řekli, že to musí nahlásit diagnostický ústav, že jim „chybí děcko“ a na základě toho ji bude hledat místní policie. Domluvili se, že matka jim zavolá a sdělí telefonní číslo diagnostického ústavu a oni se pak sami zkontaktují s ředitelkou.

Třídní učitelce už psala SMS zprávu, že B. se fláká. Otec dojede vrátit do školy knížku a ukončí zde B. studium.

9. 9. 04

Telefonováno do diagnostického ústavu. Hovořeno s etopedkou, která nyní více pracuje s B. Ta uvedla, že policie zadržela B. včera a z ústavu si pro ni následně dojeli. B. řekla, že první tři dny chodila do školy. V pátek se s matkou nepohodla. Ta jí řekla, že jí odhlásila ze školy. B. tedy utekla a přes víkend byla u kamarádky. Potom se vrátila, ale rodiče byli oba napití a ztloukli ji. B. tam již nechce být. Když se matka napije je velmi agresivní. Přiznala, že byla v hospodě, ale pila jen kofolu. Matka tam za ní přišla opilá a udělala jí scénu. Etopedka dále uvedla, že pravděpodobně B. přemístí do nějakého jiného ústavu, kde buď nastoupí školu nebo začne pracovat. Včas dají vědět kam. Diagnostika již je udělaná. Dále byla etopedce sdělena informace od matky, že B. uvedla, že nedostala menstruaci od června. Přislíbila vyšetření u gynekologa. Žádají spolupráci při dodání občanského průkazu a kartičky pojišťovny.

Telefonováno matce. Ta uvedla, že doklady pošle. B. má doma i oblečení. Vše pošle balíkem. Na návštěvu jet odmítá, „za to, co B. provedla“. Konzultace s odborníky: rovněž neví, k čemu by to bylo dobré.

14. 9. 04

Telefonovali z diagnostického ústavu, že B. včera utekla. Měla být zítra přemístěna do výchovného ústavu v jiném městě.

15. 9. 04

Matka B. poslala SMS zprávu: „Paní kurátorko, nevím jestli vám dali vědět, že B. zase utekla, nevím jestli by nestálo za zvážení spíše umístění na psychiatrii.“

16. 9. 04

Telefonicky hovořeno s ředitelkou diagnostického ústavu. B. se doposud nevrátila. Utekla ještě s jednou holkou. Ředitelka neví, zda již bylo uděláno vyšetření ohledně těhotenství, ale nemá informace, že by B. byla těhotná. Až bude B. zpět, půjde na vyšetření. V případě pozitivního výsledku dají obratem vědět.

17. 9. 04

Volali z diagnostického ústavu, že B. již přivezla policie. Čeká ji převoz do výchovného ústavu, kde bude muset podstoupit také gynekologickou prohlídku. Nyní B. popírá, že by neměla menstruaci a tudíž byla těhotná.

6. 10. 04

Dostavila se matka B. Hned od začátku začala nadávat. Nejdříve na výchovný ústav, který jí včera poslal dopis, že B. je zařazena do skláren – což už rodiče věděli a dnes další dopis ohledně placení ošetřovného, kdy napsali částku, která však může být snížena o to, co si B. vydělá. Matka tedy neví, co to znamená a zda má nárok na přídatky na dítě. Taky ji naštvalo, že poslali dva dopisy, mohli to dát do jednoho, aby se vytočila jen jednou. Volat tam nebude, protože, když jen chvíli s nimi telefonuje, stojí to 50-70 Kč. Matka se rovněž zlobila ohledně soudního řízení. Stále nemohla pochopit, proč vlastně bude. Taky jim údajně na předvolání nenapsali, kde soud sídlí. Neví, jestli přijdou oba rodiče, možná otec nepřijde, má něco s nohou. Na dotaz: „V čem ji mohu pomoci?“ Odpověděla, že: „asi v ničem.“ A odešla.

26. 10. 04

Telefonováno do výchovného ústavu pro mládež ohledně nařízení ústavní výchovy u B. Paní, se kterou bylo hovořeno, uvedla, že s B. je dobrá spolupráce, o víkendu měla problém. Přišla ještě s jednou holkou pozdě a pily nějaký alkohol (asi pivo). Vidí problém v rodině, byla by pro nařízení ústavní výchovy. B. v současnosti ani nevěděla, zda chce jet na dovolenku domů. Zvažuje se, zda by nebyl pro B. vhodný rekvalifikační kurz, ale to by musela být přemístěna do jiného ústavu (v Brandýse).

1. 11. 04

Dnes před soudním jednáním rodiče nezletilé B. uvedli, že dovolenka B. proběhla v pořádku. B. jim sama řekla, že chce v ústavu zůstat, neboť tam má práci, a „aby jim nebyla na obtíž“. U soudu rodiče uvedli totéž, dále že B. se v ústavu líbí, práce ji baví, je tam dobrý kolektiv. Oba rodiče navrhovali ústavní výchovu. Po soudním jednání rodiče uvedli, že B. již utekla z výchovného ústavu pro mládež 3x, kdy ji hledala policie, 1x se vrátila sama. B. jim údajně řekla, že po 18-ti letech by tam chtěla zůstat, najít si podnájem a dál pracovat ve sklárnách.

2. 11. 04

Telefonicky hovořeno s paní V. z výchovného ústavu ohledně útěků nezletilé. Ta uvedla, že rodiče se stále neozývali ohledně dovolenky B., a ta se poté dozvěděla, že babička je smrtelně

nemocná, tak utekla. Oni věděli, kde je, tak tam poslali policii, která ji přivezla a poté B. znovu utekla. Ten den se vrátila sama. Oficiálně to hlášené na policii nebylo.

16. 11. 04

Telefonováno otci B. ohledně dovolenky. Ten uvedl, že B. na víkend nechtějí. Matka telefonovala s vychovatelkou výchovného ústavu, B. tam „dělá vylomeniny“. Otec nechtěl říci, jaké, mám se informovat v ústavu.

Telefonováno s paní V., ta uvedla, že B. se zamilovala do o dost staršího ženatého muže, za kterým utíkala. Vydírala ho, že jestli se nerozvede, ona uteče z ústavu, podřeže se, oběsí... Ten jí poté psal SMS zprávy, aby to nedělala... Proto dostala B. podmínku, že jestli se takhle bude chovat, bude muset být přerazena do jiného ústavu. Paní V. se ptala na alkoholismus rodičů. Zdá se jí, že B. si hodně vymýšlí a říká, co se jí hodí, aby vypadala jako chudinka. Paní V. se s matkou domluvily, že nyní by bylo lepší, aby B. dovolenku nedostala.

9. 12. 04

Navštíven výchovný ústav, zde bylo hovořeno s paní V., vedoucí vychovatelkou. Ta uvedla, že B. chtěli přemístit kvůli jejímu chování na pracovišti (stěžoval si na ni mistr), ukázala mi zprávu pro diagnostický ústav. Zatím však neměli volné místo v žádném jiném výchovném ústavě. Dívku hodnotí jako hodně náladovou. Někdy je v pohodě, jindy úplně rozhádá kolektiv, kde má občas problémy ve vztazích. Našla si přítele ve sklárnách. Paní V. mi sdělila, že děvčata udržují vztahy s muži ze skláren, kteří bydlí na tamější ubytovně (někteří jsou ženatí, mají rodiny, někteří jsou svobodní). Vzhledem k tomu, že udržují i sexuální vztahy, každá z dívek by měla mít antikoncepci (prášky nebo injekce na 3 měsíce). Projevila jsem nesouhlas s těmito vztahy, resp. posíláním problémových děvčat do takto svým způsobem rizikového prostředí, kde mohou otěhotnět nebo se nakazit pohlavní chorobou. Na pracovišti s nimi není žádná vychovatelka a dle paní V. by bylo omezováním, kdyby děvčata nějakým způsobem kontrolovali, kde a s kým jsou. Také uvedla, že jsou to jejich potřeby, které mají právo uspokojovat.

Poté hovořeno s etopedkou. Ta uvedla, že B. ji nepřipadá až tak náladová. Někdy rozhádá celý kolektiv, ale pak se snaží je zase stmelit. Etopedka je zde krátce a nesouhlasí se vztahy s muži na pracovišti, neboť jsou to Romové, Ukrajinci, a bývalí žáci zvláštní školy. Do toho přišla opět paní V., která uvedla, že B. antikoncepci nebere, protože ji odmítla. Brala by ji jen, kdyby to bylo bez prohlídky. B. také údajně nechce jet na Vánoce domů. Asi kvůli kamarádce Aleně, která v ústavu přes Vánoce zůstává.

Hovořeno s B., té se ve výchovném ústavě celkem líbí, s děvčaty i vychovateli si rozumí. Práce ji baví, i když je monotónní. Na všechno odpovídala kladně, je spokojená, nic jí nevadí. K „příteli“ ze skláren uvedla, že je ženatý, ale jí, ani jemu, to nevadí. On má problémy doma a chce se rozvést. Plánuje, že pokud to za půl roku (až jí bude osmnáct) doma s rodiči nebude klapat, vrátí se sem zpět, bude bydlet na ubytovně a dál pracovat ve sklárnách. Na Vánoce domů chce, mluvila i s rodiči, a ti s tím souhlasí.

17.3.2005

Dne 17.3.2005 byla telefonicky kontaktována rodina nezletilé B., abych s nimi byl projednán víkendový pobyt B. v rodině v době Velikonoc. Telefon vzal otec nezletilé, který s pobytem dcery doma souhlasil, tvrdil, že v tomto smyslu již informovali také výchovný ústav. Pokud se jedná o vánoční pobyt, ten proběhl údajně v pořádku a bez nějakých problémů. Otci B. bylo sděleno, že se po velikonocích budou požadovány informace, jak se B. doma chovala.

19.4.2005

Dne 19.4.2005 byla navštívena rodina B. v místě bydliště. Doma byla matka, která sdělila, že nyní je bez práce, protože v zaměstnání, kde pracovala propouštěli, a ji propustili jako první, protože nastoupila poslední. Nyní je údajně nemocná. Hovořeno o tom, jak probíhala poslední B. dovolenka. Údajně proběhlo vše v pořádku, žádné větší problémy se nevyskytovaly. Už nyní se matka těší, až B. přijede domů. Prý údajně nejdříve domů jet nechtěla, ale nyní se rozhodla, že pojede. Byli by rádi, pokud by B. byla doma až do 2.5., a to proto, že 2. 5. si B. brali z ústavu a tento den slaví jako její druhé narozeniny. Údajně o tom již hovořili s výchovným ústavem, problém by v tom neměl tedy být. Matka dále uvádí, že B. se v ústavu líbí, po skončení ústavní výchovy by tam chtěla zůstat pracovat a nechtěla by se vracet domů. Je údajně ráda, že si tam vydělá nějaké vlastní peníze, něco si také šetří, snad má ušetřeno nějakých 10 000 – 15 000 Kč, které má schované u babičky. Matka ví, že B. v ústavu navázala vztah se starším mužem, pravděpodobně mistrem a moc se jím to nelíbí. Dále sděluje, že si myslí, že B. nyní, co chodí dělat do skláren se zklidnila, protože je z práce unavená. Ze začátku, ale i nyní, má někdy i popálené ruce, protože tam přenášejí snad sklářské píšťaly se sklem od pecí, musí také brzy vstávat a podobně. Je přesvědčena, že si začala vážit peněz, protože je nedostává, ale musí si je vydělat vlastníma rukama. Byl nahlédnuto do pokoje B., který je v podkroví domku. Na schodišti visely obrazy poskládané z puzzle, které jsou dílem B., ona je poskládala, otec je podlepil a zarámoval. Bylo tam odhadem asi 10 takových obrazů poskládaných z 1000 do 5000 kousků. Matka sdělila, že B. se může po skončení ústavní výchovy kdykoliv vrátit domů, když se jí ve sklárnách nebude líbit. Mají i přes určité problémy a rozdílné postoje vzájemně dobrý vztah. B. jí údajně často volá a je ráda, když jí může alespoň po telefonu slyšet.

11.5.2005

Dne 11.5.2005 jsem navštívil rodinu B., aby byly zjištěny informace, jak proběhla poslední B. dovolenka a jestli může tedy přijet na další, ke které se máme na základě žádosti ústavu vyjádřit. Zastižena byla matka B., která sdělila, že na poslední dovolence bylo vše v pořádku, většinu času se B. údajně držela doma a odpočívala. K žádným problémům a konfliktům nedošlo a tedy nemá nic proti tomu, aby přijela na dovolenku znovu. Byli tak již údajně domluveni. Rodiče dopis z ústavu ještě nedostali, ale v každém případě s dovolenkou souhlasí.

31.5.2005

Dne 31.5.2005 se na oddělení dostavil otec B., který sdělil, že dovolenka B. o víkendu proběhla v pořádku. Dívka se nikde netoulala a zpět do ústavu došla rovněž v pořádku. V pondělí 30.5.2005 jim však telefonovala sociální pracovnice z ústavu, která jim oznámila, že B. je těhotná, ona jim to neřekla, asi se bála. Otec B. se ptal, co s tím mají tedy dělat oni a co s tím budeme dělat my. Ptal jsem se jej, jak to myslí; on odpověděl, že ústav měl B. přece na starost. Vysvětlil jsem mu, že ústav není vězení a že B. i v rámci ústavní výchovy měla určitou volnost, byly chvíle, kdy ji nikdo nekontroloval a ani na praxi s ní v jednom kuse nikdo nebyl. Na dovolenky a zpět do ústavu jezdila také samostatně, bez doprovodu. Za měsíc bude přece plnoletá a v jejím věku musí již být samostatná a musí umět nést určitou zodpovědnost. Pokud by byla mladší 15-ti let, tak to by bylo jiné. Tam by otcí toho dítěte hrozilo trestní stíhání, ale v této situaci v podstatě nebudeme nic podnikat. B. bude za měsíc plnoletá a ukončí ústavní výchovu. Spíše by měli jako rodiče zvážit, co oni pro ni v této situaci mohou udělat a jak jí mohou pomoci. Otec B. uznal, že to tak nějak bude a říkal, že s manželkou o všem přemýšleli a B. se může kdykoliv vrátit domů a může tam i v budoucnu s dítětem bydlet. Stejně si prý myslí, že ve sklárnách nezůstane, jak původně zamýšlela, protože se celá situace úplně změnila.

1.6.2005

Dopoledne telefonovala sociální pracovnice z výchovného ústavu, která sdělila to, co včera tvrdil otec B., tj. že B. je těhotná a že to měla strach říct doma, a proto po jejím návratu z dovolenky musela tuto „novinu“ zvěstovat rodičům ona po telefonu. B. si chce dítě v každém případě nechat. Dále sdělila, že dívka má strach z otce dítěte a dnes z tohoto důvodu odmítla jít do skláren pracovat. Druhá věc je ta, že pracuje při odnášení sklářských píšťal k pecím a od pecí a to je práce za vysokých teplot a to by pro ní v tomto stavu nebylo vhodné. Pracovnice ústavu se na mě obrátila s tím, že s rodiči předběžně probrali možnost, že by B. jela na 14-ti denní dovolenku, která by se pak prodloužila o dalších 14 dní do doby jejich 18-ti let, tedy do ukončení ústavní výchovy. Ústav, rodiče i B. s tímto řešením souhlasí a je na v podstatě na nás, jestli tuto dovolenku povolíme či ne. Pokud ano, tak by si pro B. večer přijeli rodiče a jela by s nimi domů. Za situace, kdy známe podmínky v rodině a oba rodiče B. s tímto řešením souhlasí, se to jeví jako nejschůdnější řešení a proto s dovolenkou telefonicky souhlasíme s tím, že z ústavu dodatečně pošlou žádost a vyrozumění bude zasláno ještě písemně.

2.6.2005

Dne 2.6.2005 došlo k náhodnému setkání na autobusovém nádraží kurátora pro mládež a matky s B. Šly spolu na vyšetření na gynekologii. B. si údajně vše rozmyslela a dítě si nechce nechat, chce jít na potrat. Matka B. říkala, že sama s manželem s tímto jejím rozhodnutím nesouhlasí, jelikož sama děti mít nemohla, a proto to nese těžce. B. však nechce nic nařizovat, je to její život, tak ať si dělá, co uzná za vhodné. Dívka celou dobu nic neříkala, jen stála vedle a usmívala se. B. bylo doporučeno, aby si všechno řádně rozmyslela a zvážila všechna pro a proti. Ona tvrdila, že v tom má jasno.

6.6.2005

Ráno dne 6.6.2005 telefonovala matka B., která se do telefonu rozčilovala nad tím, že po dceři chtějí, aby zaplatila vyšetření a celý zákrok. Bude to dělat snad něco kolem 3.000,- Kč. Dcera měla zákrok podstoupit dnes, ale neměla s sebou dost peněz. Volala proto otci, který také s sebou neměl mnoho peněz a tak B. z nemocnice odvezl domů. Půjde tam opět zítra. Matka B. byla značně pobouřena nad tím, že dítě svěří do ústavu, tam ono přijde do jiného stavu, a teď, aby oni všechno platili. Podle ní to není v pořádku, dceru do ústavu dali v pořádku, ať jí jím jí tedy v pořádku také vrátí, a co je třeba zaplatit, ať tedy zaplatí. Tvrdila, že nemůže pochopit, jak se to mohlo stát a jak tedy na dceru v ústavu dávali pozor. Byla provedena snaha o vysvětlení celé situace, že ústav není vězení a že i zde mají svěřenci určitou osobní volnost a v práci je téměř nemožné, aby někdo stál každému dítěti „za zadkem“ a hlídal je. Upozornil jsem jí na to, že to je spíše otázka výchovy, než nějakého hlídání. Rozčilená matka si vedla svou a nedala si nic vysvětlit, v jednom kuse nadávala na ústav a na špatné zákony s tím, že to tak nenechá a že nic platit nebudou, ať si to zaplatí ústav. Po ukončení rozhovoru bylo telefonováno do ústavu, kde byly zjišťovány informace, jak dalece tato věc spadá pod § 2 odst. 8d, kdy má ústav hradit také lékařskou péči, která není hrazena ze zdravotního pojištění a kterou si nevyžádali zákonní zástupci. V ústavu nebyla ani sociální pracovnice a ani vedoucí vychovatelka, vychovatelka, která měla službu na tyto otázky neuměla dát odpověď. Obě zmíněné pracovnice jsou nyní mimo ústav, mají dovolenou, ale alespoň jedna z nich se do konce týdne vrátí a pak se pokusí najít odpověď a zavolají. Jinak paní vychovatelku toto nové rozhodnutí B. překvapilo, všichni měli za to, že si chce dítě opravdu nechat. Podle vychovatelky má dívka v ústavu nějaké úspory z výdělků, ze kterého bylo také hrazeno ošetřovné, takže rodiče údajně zatím nic neplatili. V úvahu by přicházelo i to, že zákrok bude placen z těchto úspor (úložného), ale definitivně se uvidí, až přijdou kompetentní pracovnice, které dají jasnou odpověď.

Následně bylo telefonicky hovořeno s otcem B., kterému bylo sděleno toto zjištění, a že tedy jasná odpověď bude známa po návratu pracovníků ústavu, tedy každopádně se ještě ozvu. Nicméně mu bylo doporučeno, aby si veškeré doklady od plateb spojených se zákrokem uschovali pro případné proplacení ústavem.

10.6.2005

Dne 10.6.2005 telefonovala sociální pracovníce výchovného ústavu, na základě mého předcházejícího hovoru a dotazu ohledně B. Sdělila, že s dívkou dlouze rozebírali to, jestli si dítě ponechá a nebo ne. Nejprve nechtěla slyšet to, že by si dítě nechala. Domluvili se na tom, že tedy se souhlasem rodičů půjde na interrupci a ústav všechno zaplatí. Potom ale svůj názor změnila a byla strašně nadšena tím, že bude mít dítě. Na základě tohoto jejího nového rozhodnutí jí vlastně pustili na dlouhodobou dovolenku, nebo tedy na dvě dovolenky po sobě. Nyní dívka opětovně změnila názor. V tomto případě ústav podle vyhlášky MŠMT zákrok v plné výši uhradí tak, jak to bylo prve domluveno. Bude pouze nutno ústavu zaslat potvrzení, že B. zákrok podstoupila a všechny podklady o zaplacení zákroku. Při odjezdu B. z ústavu domů, to bylo údajně vše sděleno matce. Je otázkou, zda v té chvíli všechno dobře vnímala a nebo ne. Dle dalších informací sociální pracovníce byly s B. v ústavu určité problémy, kamarádila spíše se staršími muži než se svými vrstevníky. Z rozhovorů bylo patrné, že má vytvořený lepší vztah spíše k otci, než k matce. Její fixace na starší muže byla možná náhražka otcovy nepřítomnosti. Podle ústavu měla určité nedostatky v udržování osobní hygieny a pořádku, vypadalo to, že jí chyběly některé návyky – nebyly vypěstovány. Podle nich byla dost uzavřená dívka a ne vždy se jí dařilo dobře vycházet se všemi děvčaty. V poslední době probíhá v ústavu rekonstrukce ubytovací části a děvčata byla nucena bydlet ne po jedné či po dvou na pokojích, ale po čtyřech, což byl pro ni dost velký problém. Stávalo se, že některé pro ni nezvládnutelné situace řešila přes alkohol. Zdálo se, že jí budou nuceni přeradit, a to právě v souvislosti s požíváním alkoholu. Sociální pracovníce za ní osobně šla a zvýšeným hlasem jí vyčetla, že i přes to, že o ni stojí, tak ona jedná špatně a že zklamala její důvěru. Dívka prosila, aby jí dali ještě jednu šanci, že již nezklame. Také chtěla vědět, zda opravdu o ní stojí, chtěla být v tomto ujištěna a nadále ujišťována. Dále u ní v ústavu vyzorovaly sklony ke lhaní, všem tvrdila, že bere antikoncepci i když vyšlo najevo, že jí nebere. Pak tvrdila, že i přes to, že jí brala, tak otěhotněla. Byla jí nabídnuta možnost prodloužení ústavní výchovy do 19 let a tato situace s ní byla dlouze rozebírána, především k její výchově by bylo dobré, pokud by tam ještě ten rok pobyla. Pod vlivem svých spoluchovatelek však tuto možnost odmítla. Dále byly rozjednány dvě možnosti dalšího jejího působení, a to v místě ústavu někde na statku u koní i s ubytováním a druhá možnost byla v jiném městě v domě na půl cesty. Tím, že se B. vrátila domů, tyto možnosti zůstávají nevyužity, i když je tu ze strany ústavu v případě jejího zájmu snaha podání pomocné ruky a některou z těchto možností dotáhnout do konce.

Následně bylo telefonicky hovořeno s otcem B., který byl informován, jak celá situace nyní vypadá a jestli dcera zákrok podstoupila. Otec sdělil, že dcera má po zákroku, že se jí daří dobře, ale že je unavená. Byl informován o výsledku rozhovoru s ústavem a o tom, že pokud vše řádně doloží, ústav veškeré náklady uhradí. Na to sdělil, že již na základě našeho předcházejícího rozhovoru má všechny potřebné doklady v obálce a že je v nejbližší době zašle do ústavu. Dále byl požádán, aby dceři sdělil, že jí v pondělí očekáváme a že s ní musí být probrány skutečnosti týkající se zbytku dovolenky a také to, co bude následovat, co bude dělat, jak si představuje budoucnost. Otec přislíbil, že vše vyřídí a v pondělí ji na úřad pošlou.

1.7.2005

Dne 1.7.2005 byla navštívena rodina B., aby byly s B. osobně probrány další možnosti její budoucnosti – i možnosti, které nastínila soc. pracovníce z ústavu. Doma, ale nebyl nikdo

zastižen, v domě byla otevřena některé okna, pokud matka s dcerou někde odešly, nemohlo to být daleko. Ve schránce byl proto zanechán vzkaz, aby se B. dostavila ve čtvrtek 7.7.2005 na úřad. Po příjezdu na úřad mě telefonovala matka B., že ve schránce našla pozvánku. Sdělila, že byly v lese, a ptala se, o co se jedná. Bylo jí sděleno, že by bylo dobré probrat s B. ještě před její zletilostí nastalé skutečnosti a že bychom rádi slyšeli názor samotné B. na to, jak ona sama hodnotí ústavní výchovu a co zamýšlí dělat dál. To samé bylo požadováno po matce. Ta sdělila, že je s přístupem ústavu značně zklamaná, že se dle ní o dceru dobře nestarali, jelikož v ústavu otěhotněla. Měli jí alespoň sdělit, že bere nějakou antikoncepci, aby to mohla pohlídat, když byla doma. Nyní je dcera ještě stále na neschopence, bydlet může doma, ale bude si muset hledat práci, aby se mohla sama živit nebo alespoň přispívat na stravu a bydlení. Pokud se jedná o úhradu za gynekologický zákrok, ten byl uhrazen, po ústavu nakonec údajně nic nechtějí, jelikož údajně napsala „velice sprostý“ dopis tomu pánovi, který B. přivedl do jiného stavu. Tento již poslal 1000,- Kč a zbytek slíbil poslat. Což je dostačující a dle jejich slov, nemíní tímto ústav zatěžovat. Bylo znovu požádáno, aby tedy na úřad poslala alespoň dceru, což přislíbila.

7.7.2005

Dne 7.7.2005 po předchozí domluvě navštívila oddělení B. Byla docela v pohodě, působila uvolněným dojmem, dalo se s ní celkem dobře mluvit. Přišla se psem, údajně si ho nyní pořídila, je její. Uvedla, že bydlí u rodičů, doma se občas vyskytnou problémy, kdy se pohádá s matkou, načež se do toho vloží otec a hádá se pak celá rodina. Nejrady by bydlela někde sama, kde by si mohla mnohé věci zařídit podle sebe, ale je si vědoma, že je bez peněz a bez práce a že se v nejbližší době asi těžko nějak osamostatní. Nyní je po zákroku stále v pracovní neschopnosti, na úřadu práce ještě nebyla, tam půjde, až bude zdravá. O práci se zatím také ještě moc nezajímala, i když se údajně na nějakou práci pouze nezávazně ptala (například pan H. - koně). Ráda by pracovala někde u koní, případně u psů, ale je si vědoma, že to nebude jednoduché, se k takové práci dostat. Údajně již přemýšlela o tom, že asi vezme jakoukoliv práci, jen ať si někde vydělává peníze. Je si vědoma, že není ničím vyučena a že se jí bude práce hledat daleko hůř, než kdyby vyučena byla. Také ví, že pokud bude chtít i nadále bydlet u rodičů, bude muset přispívat na domácnost a bude muset tedy pracovat. Jak sama říká - je to zatím všechno otevřené. Pokud se jedná o matku, tak ta si dle ní občas vypije a pak je to s ní doma těžší. Otec je údajně v pohodě, také si občas vypije, ale ne tolik, protože chodí do práce. Matka je neustále bez práce, je doma. Dále bylo hovořeno o možnostech bydlení a práce, které měla předjednané ještě když byla v ústavu - někde u koní a dům na půl cesty. Podle ní všechno padlo tím, že tak narychlo z ústavu odjela. Koně jí stále lákají, do domu na půli cesty by nechtěla. Bylo jí sděleno, že jí sociální pracovnice z ústavu vzkazuje že v případě jejího zájmu by ještě nějaké kroky podnikla. Byla tedy vybídnuta, aby se z ústavem pokusila ještě zkontaktovat. Na to řekla, že v pátek 8.7.2005 se do ústavu chystá ještě zajet, ale že uvidí, jak to dopadne, protože matka jí nechce na cestu pustit. Výsledky ústavní výchovy hodnotila tak půl na půl s tím, že se v ústavu naučila mnohému, co neuměla - naučila se o sebe postarat, udělat si kolem sebe pořádek, naučila se tomu, že musí plnit nějaké povinnosti a že musí chodit do práce. Záporně nebo negativně hodnotila to, že měla v ústavu docela velkou volnost. Byla si ale vědomá, že se u ní vyskytly v minulosti problémy, které vedly k nařízení ústavní výchovy a tak to brala.

Městský úřad, sociální odbor

Okresní soud ve
opatrovnické oddělení
.....(ulice)
.....(město)

Váš dopis zn./ze dne

Naše značka

Vyřizuje/linka

...../dne

...../157

23. 6. 2004

Péče o nezletilou B. Covou, r.č. bytem

Navrhovatel: Městský úřad v

Matka: M. C.....ová
nar.
bytem
zam.

Otec: J. C.....
nar.
bytem
zam.

Návrh

na nařízení předběžného opatření dle ustanovení § 76 a) zákona č.99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů

I.

Nezl. B byla manželkou C....ovými adoptována ve svých čtyřech letech nezrušitelnou adoptí. Před tím pobývala nějaký čas v Kojeneckém ústavu.

Nezletilá v červnu 2003 dokončila devítiletou školní docházku v ZŠ ve Zde byla hodnocena jako tvrdohlavá, nepřístupná, vzpurná, kdy svým chováním narušuje kolektiv. Měla velmi špatný prospěch a trojku z chování za záškoláctví.

Od září 2003 nastoupila na SOŠ, SOU a U ve obor dámská krejčovná. V dubnu 2004 byla z učiliště vyloučena za opakované porušování školního řádu (drzé a vulgární chování, odmítání pracovat), čemuž předcházelo výchovné opatření ve formě důtky ředitele a podmíněčné vyloučení ze studia.

Nyní je v evidenci Úřadu práce v

II.

Nezl. B. a rodinu C....ových vedeme v evidenci na našem oddělení od září 2002, kdy nám bylo nahlášeno, že B. přespala v dětském domově z důvodů opíjení se rodičů. Toto bylo s rodiči řešeno. Ti uvedli, že B. utekla, protože se s ní nepohodli.

V květnu 2003 nám bylo oznámeno Policií ČR, Obvodním oddělením v, že byla nezletilá jejich hlídkou zajištěna, když ležela opilá na chodníku ve a poté umístěna v policejní cele. Při rozhovoru s rodiči bylo zjištěno, že B. často utíká z domova, vrací se nad ránem, někdy není celý víkend doma. Na domluvy nereaguje, dohody nedodrží. Dále rodiče uvedli, že se jim doma ztrácejí peníze a zlaté šperky.

Od června 2003 B. pravidelně docházela zhruba 1x týdně na naše oddělení na konzultace. Při rozhovorech slibovala, že se napraví nebo sdělovala, že vše v rodině i ve škole „funguje“. Při pravidelných telefonátech s rodiči však bylo zjištěno, že toto většinou nebyla pravda. B. stále utíkala z domova, pila alkohol, rodiče nerespektovala. Jako důvod svého chování uváděla požívání většího množství alkoholických nápojů rodiči a konflikty v rodině, někdy důvod sama neznala. Rodičům bylo opakovaně doporučeno vyhledat odbornou pomoc (SVP, Centrum prevence), rodiče však tohoto nevyužili.

U B. se také začalo objevovat sebepoškozování, kdy si pořezávala ruku, popř. vyhrožovala zabitím (skočením z okna). Na naše doporučení rodiče s B. navštívili v září 2003 MUDr. K....., dětského a dorostového psychiatra. V listopadu 2003 byla nezletilá umístěna na dohodu s rodiči v Psychiatrické léčebně v Kroměříži. Během pobytu se nejdříve chovala bezproblémově, poté začala být svérázná, drzá, odmítala plnit své povinnosti. V průběhu dovolenky u rodičů nedodržovala daný čas návratu, kouřila a při návratu do psychiatrické léčebny měla pozitivní test na marihuanu.

Po propuštění z psychiatrické léčebny se dle rodičů situace zhoršila. B. byla vyloučena ze školy, poté i z úřadu práce. Z domova odchází i na několik dní, rodiče neví, kde a s kým se zdržuje. Rodiče odmítli dvouměsíční pobyt v SVP ve či jakékoliv ambulantní konzultace u odborníků.

S B. bylo opakovaně o situaci hovořeno. Ta slíbila, že své chování napraví. Na našem oddělení byla sepsána žádost o přijetí ke studiu na SOU, obor kuchař číšník, které si sama zvolila. B. však doposud žádost neposlala.

Rodiče navštívili naše oddělení 22. 6. 2004, kdy uvedli, že o B. neví od 18. 6. Potkali ji ve, ta slíbila, že přijde domů, avšak takto neučinila. Rodiče neví kde a u koho přespává, čím se živí. Sami s ní neví rady, nedokáží ji výchovně zvládnout.

III.

Vzhledem k výše uvedenému navrhuje vydání tohoto

usnesení:

Okresní soud v nařizuje podle § 76 a) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů **předběžné opatření**, kterým se nezletilá B.C., r.č. svěruje do péče Diagnostického ústavu pro mládež ve

Mgr.
vedoucí sociálního odboru

IV. Sourozenci

V. Charakteristika mladistvého, zejména typické povahové rysy:

střídání nálad (apatie x agresivita), vznětlivá, nespolehlivá, ráda je středem pozornosti, hlavně svým vulgárním chováním, sklony k lhaní, slibování nápravy (to však nedodrží),

VI. Podrobné vyličení sociálního vývoje případu zejména v posledních třech letech a dosavadní výchovná opatření:

Rodinu vedeme v evidenci od září 2002 pro útěk z domova, dle B. z důvodu alkoholismu rodičů. V březnu 2003 byla nalezena policií ČR opilá. Od té doby se s B. intenzivně pracuje. B. pravidelně docházela na naše oddělení na pohovory. Rodiče uvedli výchovné problémy: útoky z domova, krádeže zlatých šperků a peněz (doma), sebepoškozování (pořezávání a vyhrožování vyskočením z okna), záškoláctví, alkohol, agresivita, nerespektování rodičů.

Rodičům bylo opakovaně doporučeno navštívit odbornou pomoc (SVP, Centrum prevence). Toto však odmítli.

V době 18. 11. 2003 – 27. 2. 2004 byla B. hospitalizována v Psychiatrické léčebně v Kroměříži. Po návratu rodiče uváděli větší problémy, výčitky, byla vyloučena ze školy za drzé a vulgární chování. Na chvíli se situace zklidnila. Přesto nabídnuto ambulantní docházení do SVP, po čemž se situace zhoršila. Rodiče odmítli jakoukoliv odbornou pomoc – ambulantní i pobytovou.

Ve, dne 24. 6. 2004

Vyhotovil: Mgr.
kurátorka pro mládež

Příloha č. 4 Souhlas městského úřadu s pobytem dítěte mimo ústavní zařízení u rodičů nebo jiných osob

Odbor sociální

Výchovný ústav v
Odloučené pracoviště
sociální pracovnice

Vaše značka	Naše značka	Vyřizuje / linka dne
			18.3.2005

Věc: souhlas Městského úřadu v s pobytem dítěte mimo ústavní zařízení u rodičů nebo jiných osob

Městský úřad v **souhlasí** dle ustanovení § 30 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, s tím, aby

nezletilá B C.....ová, nar.

byla umístěna v zařízení pro výkon ústavní výchovy – Výchovném ústavu ve, odloučeném pracovišti na základě rozsudku Okresního soudu ve ze dne 1.11.2004, kterým se nařizuje u nezletilé ústavní výchova

dočasně pobývala u rodičů **J. a M. C.....ových**, trvale bytem

a to v termínu od **25.3. – 28.3.2005.**

Tato doba může být prodloužena na základě souhlasu zdejšího úřadu.

Mgr.
vedoucí sociálního odboru

Mgr.
kurátor pro děti a mládež

Příloha č. 5 Přehled osob pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany dětí pro Jihomoravský kraj

	název	Adresa	datum rozhodnutí	vydáno orgánem	rozsah pověření
1	SPONDEA, o.p.s.	Sýpka 25, 613 00 Brno	21. 6. 2000	MPSV	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
2	TRIALOG, o. s.	Orlí 20, 602 00 Brno	31. 8. 2000	MPSV	pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny
3	Sdružení Podané ruce, o.s.	Sadová 2 678 01 Blansko	29. 11. 2000	MPSV pověření odňato všem činnostem 31.12.2005	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou ke činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti
4	Sdružení pěstounských rodin, o.s.	Anenská 10 602 00 Brno	21. 12. 2000	MPSV	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny navrhování OÚRP fyzických osob vhodných stát se pěstouny v zařízení pro výkon pěstounské péče vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a jejich oznamování OÚRP

5	Ratolest, o. s.	Milady Horákové 19, 602 00 Brno	8. 7. 2002	KÚ Jihomoravského kraje	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zřizování a provoz výchovně rekreačních táborů
6	Oblastní charita Blansko	Komenského 15 678 01 Blansko	22. 10. 2002	KÚ Jihomoravského kraje	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
7	Oblastní charita Třebíč	L. Pokorného 15 Třebíč	5. 11. 2002	KÚ Jihomoravského kraje	pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti
8	Středisko sociálních a rodinných služeb	Tyršova 29 682 01 Vyškov	26. 5. 2003	KÚ Jihomoravského kraje	poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou poskytování péstounům v zařízení, jehož jsou zřizovateli, výchovné a poradenské péče při výkonu péstounské péče a sledování výkonu péstounské péče zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo péstouny k přijetí dítěte do rodiny
9	Diecézní charita Brno	Kapitána Jaroše 9 661 35 Brno	20. 11. 2003	KÚ Jihomoravského kraje	pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku
10	Diecézní charita Brno - Oblastní charita Hodonín	Sadová 1 695 01 Hodonín	21. 11. 2003	KÚ Jihomoravského kraje	poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
11	Oblastní charita Žďár nad Sázavou	Horní 22 592 01 Žďár nad Sázavou	24. 2. 2004	KÚ Jihomoravského kraje	pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti zřizování a provoz výchovně rekreačních táborů

12	Centrum sociálních služeb Vyškov, o.p.s.	Tyršova 29 682 01 Vyškov	25. 4. 2005	KÚ Jihomoravského kraje	pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytovaní nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou poskytování péčovatelům v zařízení, jehož jsou zřizovateli, výchovné a poradenské péče při výkonu pěstounské péče a sledování výkonu pěstounské péče zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny
13	TRIALOG Poradenské centrum, os.s.	Orlí 20 602 00 Brno	28. 5. 2004	KÚ Jihomoravského kraje	pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytovaní nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a jejich oznamování OÚRP
14	Psychocentrum Domeček, o.p.s	Skácelova 2. 695 01 Hodonín	15. 7. 2005	KÚ Jihomoravského kraje	pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytovaní nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti
15	Kojenecký ústav Kyjov, příspěvková organizace	Strážovská 965 697 33 Kyjov	15. 7. 2005	KÚ Jihomoravského kraje	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytovaní nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
16	Dětské centrum Znojmo, příspěvková organizace	Mládeže 1020/10 669 02 Znojmo	3. 10. 2005	KÚ Jihomoravského kraje	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytovaní nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

17	Kojenecký ústav a dětský domov, příspěvková organizace	Hlinky 132/136. 603 00 Brno	3. 10. 2005	KÚ Jihomoravského kraje	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
18	Diecézní charita Brno Olastní charita Jihlava	Jakubské náměstí 2 586 01 Jihlava	5. 1. 2006	KÚ Jihomoravského kraje	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti zřizování a provoz výchovně rekreačních táborů
19	Sdružení Podané ruce, o.s	Sadová 2 678 01 Blansko	4. 2. 2006	KÚ Jihomoravského kraje	vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě poskytování nebo zprostředkování rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti